

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра іноземних мов

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А Р О Б О Т А

**на тему: «Формування самоосвітньої компетентності старшокласників на
уроках англійської мови засобами знаково-контекстного навчання»**

Студентки 2 курсу групи МАІЗ
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізації 014.021 Англійська мова і
література
Денисенко Катерини Ігорівни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник
Яцишин О. М.
кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

Вінниця 2024 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
 <i>Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ</i>	
1.1. Самоосвітня компетентність як психолого-педагогічний феномен ...	10
1.2. Значення самоосвітньої компетентності для ефективності лінгводидактичного процесу	18
1.3. Чинники формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови	20
Висновки до розділу 1.....	24
 <i>Розділ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗНАКОВО-КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ</i>	
2.1. Методи та прийоми знаково-контекстного навчання, застосовані на уроках англійської мови	26
2.2. Аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання в навчальний процес старшокласників на уроках англійської мови	35
2.3. Рекомендації та висновки щодо ефективності використання знаково-контекстного навчання для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови	63
Висновки до розділу 2.....	69
 ВИСНОВКИ	 71
 СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	 74
 ДОДАТКИ	 82

АНОТАЦІЯ

Денисенко К. І. «Формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови засобами знаково-контекстного навчання».

У кваліфікаційній роботі досліджуються теоретичні та практичні аспекти розвитку здатності учнів до самостійної діяльності. Основна мета дослідження – обґрунтувати доцільність та перевірити ефективність застосування засобів знаково-контекстного навчання англійської мови як чинника формування самоосвітньої компетентності учнів старшої школи.

Робота включає теоретико-методичний аналіз процесу формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови. Визначено ключові педагогічні методи та підходи до впровадження знаково-контекстного навчання як засобу стимулювання самоосвітньої активності учнів. Значна увага приділена розробці та практичному застосуванню методики для викладання англійської мови, яка базується на знаково-контекстному підході.

У рамках експериментального дослідження проведено аналіз впливу запропонованої методики на формування самоосвітньої компетентності учнів. Отримані результати свідчать про позитивний вплив знаково-контекстного навчання на розвиток у старшокласників навичок самостійного пошуку, обробки та застосування інформації в процесі навчання англійської мови.

На основі проведеного дослідження сформульовано рекомендації для вчителів та педагогічних працівників щодо впровадження знаково-контекстного навчання з метою підвищення самоосвітньої компетентності старшокласників, що сприятиме їхньому подальшому академічному та особистісному зростанню.

Ключові слова: самоосвітня компетентність, старшокласники, англійська мова, знаково-контекстне навчання, педагогічні методи, навчальна методика.

Denysenko K. I. “Formation of Senior Pupils’ Self-Educational Competence in English Language Classes by Means of Sign-Contextual Learning”.

The research work addresses theoretical and practical aspects of developing pupils’ ability to learn independently. The main goal of the study is to substantiate relevance and efficiency of applying sign and contextual foreign language learning methods that contribute to the formation of high school pupils’ self-educational competence.

The work makes references to theoretical and methodological implications of developing senior pupils’ self-educational competence in English language lessons. The key pedagogical methods and approaches to the implementation of sign-contextual learning as a means of stimulating pupils’ self-educational activity are identified. Due attention is paid to the development and practical application of methods of teaching English based on the sign-contextual approach.

The experimental study involves the analyses of the impact of the worked out and practically tested methodology on the formation of pupils’ self-educational competence. The results obtained show a positive impact of the sign-contextual learning on the development of high school pupils’ skills of independent search, processing and application of information in the course of learning English.

The research outcomes include recommendations to teachers and pedagogical staff as to the implementation of sign-contextual learning with the view to improving self-educational competence of senior pupils, which will contribute to their further academic and personal growth.

Keywords: self-educational competence, senior pupils, English language, sign-contextual learning, pedagogical methods, teaching methods.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СК – самоосвітня компетентність

ІМ – іноземна мова

НМК – навчально-методичний комплекс

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному освітньому середовищі старшої школи значний акцент робиться на розвиток самостійності та самоосвітньої компетентності учнів. Розвиток цих навичок є критично важливим, оскільки набуття умінь самостійного навчання дозволяє індивідуальному учневі успішно пристосуватися до постійно змінюючого інформаційного середовища. Активне впровадження новітніх технологій та постійне поширення різноманітних інформаційних потоків зумовлює необхідність самовдосконалення особистості впродовж усього життя, тому здатність до самоосвіти стає визначальним фактором для успішної самореалізації сучасного фахівця у різних сферах його діяльності.

Проблема самоосвіти учнів старшої школи набуває все більшої актуальності в сучасних умовах: швидке оновлення досягнень науки та техніки, значне посилення інтересу учнів до міжнародного політичного та духовного життя, прагнення розуміти та приймати світові цінності об'єктивно вимагають від молодшої людини своєчасної навченості та готовності щодо вміння самостійно поповнювати знання, вміло застосовувати їх у різних сферах практичної діяльності та формувати необхідний власний досвід.

Поняття самоосвітньої компетентності декларуються в нормативних документах у галузі освіти (закон «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Концепція 12 - річної загальноосвітньої школи», «Національна доктрина розвитку освіти України» 2002 року, «Концепція профільного навчання в старшій школі»).

Тема «Формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови засобами знаково-контекстного навчання», вивчається різними науковцями у всьому світі. Зокрема визначено тему самоосвіти в працях Н. Дмитренко, О. Коваль, С. Ніколаєвої, І. Петренка, О. Сухомлинського, В. Тесленка, О. Яцишина.

Теоретичні та практичні аспекти організації процесу самоосвітньої

діяльності для різних категорій учнів у вивченні іноземних мов досліджувалися в працях багатьох вітчизняних та закордонних учених. Серед них можна виділити М. Баришнікова, Н. Бориско, М. Васильєву, А. Капаєву, Я. Колкера, Н. Коряковцеву, Н. Кузовльову, В. Курінського, Д. Літла, О. Мітусову, О. Мусніцьку, Ю. Омеляненко, Ю. Пасова, Г. Рогову, О. Рябоконе, К. Саломатова, О. Соловійову, Т. Хатчінсона, О. Устінову, А. Уотерза, Х. Холека, В. Шерстенікіну та інших.

Саме тому, **актуальність дослідження** пов'язана з формуванням самоосвітньої компетентності старшокласників, що зумовлюється певними знаннями і вміннями отриманих в процесі навчання, усвідомленням нестачі існуючих завдань для вирішення конкретної проблеми. Необхідно створювати саме такі ситуації, котрі сприяють самостійному пошуку знань, розвивають ініціативу, звернення до додаткових джерел інформації, формують самостійність.

Мета дослідження – дослідити та виявити ефективні методи та підходи формування самоосвітньої компетентності засобами знаково-контекстного навчання. Досягнення поставленої мети вимагає вирішення таких **завдань**:

1) здійснити теоретико-методичний аналіз та методологічне дослідження процесу формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови засобами знаково-контекстного навчання;

2) визначити основні педагогічні методи та підходи до використання знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови для формування самоосвітньої компетентності старшокласників;

3) розробити та застосувати навчальну методику впровадження знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови для старшокласників;

4) за результатами експериментального дослідження здійснити аналіз практичних результатів впровадження знаково-контекстного навчання, та визначити їх вплив на самоосвітню компетентність старшокласників;

5) сформулювати рекомендації для вчителів та педагогічних працівників щодо використання знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови з метою підвищення самоосвітньої компетентності старшокласників.

Об'єкт дослідження – лінгводидактичний процес у старшій школі в єдності його інструментально-дієвої та психологічної складових.

Предмет роботи – процес формування самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови з використанням знаково-контекстного навчання.

Гіпотеза дослідження. Оптимальне використання форм знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови може мати позитивний вплив на розвиток самоосвітньої компетентності учнів у старших класах і здатне покращити їхні здібності до самостійного навчання та адаптації до сучасного інформаційного оточення.

Експериментальна база дослідження – Херсонська гімназія № 6, Херсонської міської ради. Вибірку дослідження склали 20 учнів 10-А класу, що здобувають освіту у форматі дистанційного навчання.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та перевірки гіпотези були використані такі методи:

теоретичні – вивчення та аналіз науково-педагогічної літератури для відбору й осмислення фактичного матеріалу дослідження; порівняння та узагальнення матеріалу.

емпіричні – спостереження та аналіз занять; проведення педагогічного експерименту, що забезпечує перевірку теоретичних положень дослідження та ефективності розробленої методичної системи формування самоосвітньої компетентності старшокласників, апробація змістового модулю.

Використання комбінацій цих методів дозволить систематично дослідити вплив знаково-контекстного навчання на формування самоосвітньої компетентності старшокласників та обґрунтувати результати кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що воно спрямоване на розширення розуміння важливості і застосування знаково-контекстного

навчання на уроках англійської мови для формування самоосвітньої компетентності старшокласників.

Практична цінність дослідження полягає в розробці та застосуванні практичних методик знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови для старшокласників і висвітленні їхнього впливу на формування самоосвітньої компетентності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дипломної роботи обговорювалися на базі: Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов», 21-22 червня 2024 р. у м. Вінниця з темою «Розробка та практична реалізація системи вправ з розвитку самоосвітніх навичок учнів старших класів на уроках англійської мови»; Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців і студентів «Філософія, філологія, культура, освіта: слово молоді», 26 березня 2024 р. у м. Чернігів з темою «Самоосвітня компетентність як лінгводидактичний феномен»; XXII міжнародної студентської Інтернет-конференції «Мова, освіта, культура: інтеграційні тенденції в сучасному світі», 19 квітня 2024 р. у м. Вінниця з темою «Особливості формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови в умовах дистанційної освіти»; Науково-практичної конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі», 30 жовтня 2024 р. у м. Вінниця з темою «Психолого-педагогічні та лінгводидактичні засоби формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови».

Загальна кількість публікацій: тези виступів на 4 (чотирьох) конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та підрозділів до них, списку використаних посилань, що налічує 61 найменувань. Робота містить 2 рисунка та 4 таблиці. Обсяг основного тексту – 73 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Самоосвітня компетентність як психолого-педагогічний феномен

Самоосвітня компетентність є ключовою якістю сучасної освіти, оскільки вона дозволяє індивідуальному учневі активно контролювати власний процес навчання та розвитку. Це поняття визначається як здатність особистості ефективно орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно визначати цілі та способи досягнення навчальних та професійних успіхів, а також постійно поповнювати свої знання і вміння.

Теоретичні та практичні аспекти організації процесу самоосвітньої діяльності для різних категорій учнів у вивченні іноземних мов досліджувалися в працях багатьох вітчизняних та закордонних учених. Серед них можна виділити М. Баришнікова, Н. Бориско, М. Васильєву, А. Капаєву, Я. Колкера, Н. Коряковцеву, Н. Кузовльову, В. Курінського, Д. Літла, О. Мітусову, О. Мусніцьку, Ю. Омеляненку, Ю. Пасова, Г. Рогову, О. Рябоконя, К. Саломатова, О. Соловійову, Т. Хатчінсона, О. Устінову, А. Уотерза, Х. Холека, В. Шерстенікіну та інших.

Проблема самостійного навчання та самоосвіти учнів і студентів завжди викликала інтерес науковців і була предметом обговорення видатних педагогів і мислителів минулого, таких як П. Блонський, Г. Ващенко, С. Гессен, Я. А. Коменський, А. Макаренко, С. Русова, С. Шацький та інших. Зокрема, Я. А. Коменський [12] наголошував на важливості самодіяльності учня, вважаючи її основою кожного успішного навчання. К. Ушинський підкреслював важливість розвитку самостійності особистості та необхідність безперервного навчання протягом усього життя. С. Гессен [4] визначав самоосвіту як постійне

завдання для кожної людини, стверджуючи, що освіта, за своєю природою, ніколи не може бути завершеною і людина навчається все життя.

З розвитком суспільства та вдосконаленням освітніх систем, проблема самоосвіти залишалася актуальною, оскільки вона тісно пов'язана з процесом засвоєння знань та досвіду, накопичених людством. Особливого значення ця проблема набула під час пандемії COVID-19, а також загострилася в умовах воєнного стану та вимушеного дистанційного навчання.

Одним з ключових елементів самоосвітньої компетентності є мотивація до навчання [1]. Це внутрішня сила, яка підштовхує учня до здобуття знань та вмінь. Мотивація може бути різноманітною: від внутрішньої потреби у саморозвитку до зовнішніх стимулів, таких як визнання чи матеріальні винагороди. Учень повинен чітко усвідомлювати свої цілі та завдання в процесі навчання, а також розробляти стратегії досягнення цих цілей. Це передбачає вміння аналізувати свої можливості та обставини, планувати свої дії та ефективно виконувати намічені завдання.

Організація навчального процесу також є важливим аспектом самоосвітньої компетентності. Це означає вміння самостійно обирати методи навчання, використовувати різноманітні джерела інформації, розуміти свої сильні та слабкі сторони, а також вміння раціонально розподіляти час та ресурси для досягнення навчальних цілей [3].

Використання різноманітних джерел для навчання є також важливою складовою самоосвітньої компетентності. Це може включати як традиційні джерела, такі як книги та підручники, так і сучасні технології, зокрема Інтернет та онлайн-курси. Важливо, щоб учень вмів критично оцінювати інформацію, відділяти суттєве від другорядного та використовувати знання в практичних цілях [4].

Роль самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови відіграє визначальну роль у формуванні успішних учнів та досягненні їхніх навчальних цілей. Важливість цієї компетентності у процесі вивчення

англійської мови полягає в здатності учнів до самостійного навчання та розвитку мовних навичок у найбільш ефективний спосіб.

Самоосвітня компетентність передбачає здатність учнів до постановки мети та самостійного планування свого навчання [6]. Учні, які володіють цією компетентністю, здатні визначити свої навчальні цілі, розробляти стратегії досягнення цих цілей і систематично впроваджувати їх у життя. Наприклад, вони можуть самостійно обирати ресурси для вивчення англійської мови, такі як підручники, відеоуроки, інтерактивні програми тощо, і планувати свій час таким чином, щоб найбільш ефективно використовувати ці ресурси.

Науковці виділяють такі функції самоосвіти:

- самоосвіта розширює та уточнює базову загальну і професійну освіту;
- компенсує недоліки базової освіти;
- сприяє осмисленню досвіду інших і власної самостійної діяльності;
- допомагає у формуванні індивідуального стилю професійної діяльності;
- виступає засобом самопізнання та самовдосконалення, загалом стаючи

джерелом розвитку процесів саморозвитку [12].

Дослідники цієї проблеми виділяють кілька характерних ознак самоосвіти, серед яких найважливішою є самоврядування. Самоосвіта трактується як самоврядна та самоорганізована навчально-пізнавальна діяльність особистості, спрямована на вдосконалення своєї базової освіти. За словами В. Оконя [13], «самоосвіта – це такий вид навчання, коли визначення цілей, змісту, умов та засобів залежить від самого суб'єкта. Це процес повністю самостійного навчання». Таким чином, самоосвіта передбачає самоврядування, самоорганізацію та саморегулювання.

Окрім цього, самоосвіта як спосіб здобуття знань шляхом самостійних занять є складним процесом, який характеризується наявністю самоорганізації та самоконтролю. Вона включає усвідомлення своїх сильних та слабких сторін, а також рівня власної освіченості та вихованості. Крім того, оскільки під час самоосвітньої діяльності учні самі планують і вибирають методи, засоби та

прийоми, важливим є підкреслення внутрішньої свободи особистості та добровільності самоосвіти як її ключових характеристик.

Підвищена самоосвітня компетентність також допомагає учням підтримувати високий рівень мотивації до вивчення англійської мови. Коли учні відчувають себе впевненими у своїх здібностях до самостійного навчання, вони стають більш зацікавленими в процесі вивчення мови і більш ефективно зосереджуються на досягненні своїх цілей. Це може призвести до покращення їхніх результатів та досягнень у навчанні.

Загалом, розвиток самоосвітньої компетентності учнів на уроках англійської мови є ключовим елементом їхнього успіху. Ця компетентність допомагає їм стати активними, самостійними та мотивованими учасниками навчального процесу, що сприяє досягненню високих результатів у вивченні мови [7].

Згідно з результатами дослідження первинних джерел, самоосвітня компетентність має складну структуру і може бути охарактеризована як багатовимірний особистісний конструкт, що включає в себе ряд інших компетентностей (див. Рис. 1.1). До цих компетентностей належать:

1. Морально-етична компетентність – готовність дотримуватись і впроваджувати етичні норми, зокрема принципи академічної доброчесності у процесі самоосвіти [3].

2. Загальнонавчальна компетентність – комплекс знань, умінь та досвіду, необхідних для організації і виконання навчально-пізнавальної діяльності незалежно від предметної сфери.

3. Предметна компетентність – функціональні знання в сфері базової економічної освіти [18].

4. Методологічна компетентність – рівень освіченості, достатній для самостійного і творчого вирішення світоглядних та дослідницьких завдань, як теоретичних, так і практичних, у сфері самоосвіти [13].

5. Інформаційна компетентність – здатність і можливість працювати з інформацією з різних джерел.

6. Цифрова компетентність – готовність працювати в цифровому освітньому середовищі, використовуючи відповідні інструменти [13].

7. Загальнокультурна компетентність – спрямована на споживання та передачу духовної культури людства, накопиченої у відкритих освітніх ресурсах.

8. Компетентність у саморозвитку – відображає функціональні знання про власні можливості та мотиви, шляхи та способи досягнення професійної майстерності, особистісного успіху та добробуту.

Рисунок 1.1. Структура самоосвітньої компетентності учнів старших класів

Для стимулювання самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови вчителі можуть використовувати різноманітні стратегії та методи, спрямовані на підтримку розвитку цієї важливої навички учнів [8]. Ось деякі із них:

– створення стимулюючого середовища - вчителі можуть створювати у класі атмосферу, що сприяє самостійному навчанню. Це може включати стимулюючі афіші з цитатами про важливість самоосвіти, дискусії про цінність навчання вдома та надихаючі історії успіху.

– залучення до вибору завдань - вчителі можуть давати учням можливість обирати теми для досліджень або проекти для самостійного вивчення

англійської мови. Це дозволить їм розвивати інтереси та залучати їх до активного навчання.

- проведення індивідуальних консультацій - вчителі можуть відводити час для індивідуальних зустрічей з учнями, під час яких обговорюються їхні особисті навчальні цілі та розробляються індивідуальні плани самоосвіти.

- використання інтерактивних технологій - залучення до вивчення англійської мови за допомогою онлайн-ресурсів, мобільних додатків та інтерактивних вправ може стимулювати самоосвітню активність учнів, оскільки вони можуть самостійно вибирати матеріали та режим навчання.

- поділ знань - вчителі можуть створювати можливості для учнів виступати в ролі вчителів, ділитися знаннями з іншими членами класу через презентації, обговорення або віртуальні проекти [8].

Отже, стимулювання самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови потребує творчого підходу та постійного заохочення учнів до самостійного вивчення. Вчителі можуть використовувати різноманітні методи та стратегії, щоб створити умови для розвитку цієї важливої навички, яка буде корисна учням не лише на уроках, а й у подальшому житті.

Оцінка самоосвітньої компетентності учнів важлива для визначення їхнього рівня навчальної самодисципліни та здатності до самостійного навчання. Для цього необхідно встановити чіткі критерії успішної самоосвітньої компетентності та використовувати методи оцінювання, що відображають ці критерії [11].

Визначення критеріїв успішної самоосвітньої компетентності:

Мотивація та саморегуляція. Успішна самоосвітня компетентність передбачає вміння учня знаходити внутрішню мотивацію для навчання та самостійно контролювати свій навчальний процес.

Постановка мети. Учень повинен бути здатний визначити конкретні цілі навчання та розробляти стратегії досягнення цих цілей.

Організація та планування. Успішна самоосвітня компетентність передбачає вміння учня ефективно організовувати свій час та планувати свої навчальні дії.

Використання джерел. Учень повинен бути здатний ефективно користуватися різноманітними джерелами інформації для самонавчання, такими як підручники, інтернет-ресурси, аудіо- та відеоматеріали.

Розгляд методів оцінювання рівня самоосвітньої компетентності:

Аналіз самонавчальних звітів. Учні можуть представляти звіти про свою самоосвітню діяльність, в яких вони описують свої навчальні цілі, досягнення та стратегії навчання.

Оцінка портфоліо. Використання портфоліо, що містить різноманітні роботи та проекти, які учень виконував у процесі самонавчання, може дати можливість оцінити його самоосвітню активність та досягнення.

Самооцінка. Учні можуть оцінювати свій власний рівень самоосвітньої компетентності за допомогою анкет або рейтингових шкал, що відображають критерії успішної самоосвітньої компетентності.

Спостереження та обговорення. Вчителі можуть спостерігати за активністю учнів під час самостійного навчання та проводити індивідуальні або групові обговорення для оцінювання їхнього рівня самоосвітньої компетентності [11].

Застосування цих методів дозволить ефективно визначати рівень самоосвітньої компетентності учнів та надавати їм зворотний зв'язок та підтримку у процесі розвитку цієї важливої навички.

Створення сприятливого середовища для розвитку самоосвітньої компетентності учнів є важливим аспектом навчання [16]. Далі наведемо поради та рекомендації для вчителів щодо створення такого клімату на уроках англійської мови:

– створіть навколишнє середовище, що підтримує самостійне навчання. Використовуйте яскраві афіші, цитати про важливість самоосвіти, а також розміщуйте ресурси для самостійного вивчення мови в класному приміщенні.

- надайте учням можливість обирати теми для досліджень, проекти для самостійного вивчення англійської мови. Це сприятиме розвитку їхніх інтересів та мотивації.

- допоможіть учням визначити конкретні навчальні цілі та розробити плани досягнення цих цілей. Підтримуйте їх у цьому процесі та стимулюйте досягнення.

- відводьте час для індивідуальних зустрічей з учнями, на яких вони можуть обговорити свої навчальні цілі та отримати поради щодо самостійного навчання.

- залучення до вивчення англійської мови за допомогою онлайн-ресурсів, мобільних додатків та інтерактивних вправ може стимулювати самоосвітню активність учнів.

- створюйте групові завдання та проекти, які сприяють співробітництву та взаємній підтримці, щоб учні могли вчитися разом та взаємно навчати один одного.

- підтримуйте учнів у рефлексії щодо свого навчання та розвитку. Залучайте їх до обговорення своїх успіхів та цілей на заняттях.

- створення такого середовища сприятиме розвитку самоосвітньої компетентності учнів та сприятиме їхньому успіху на уроках англійської мови в подальшому житті [16].

Отже розвиток самоосвітньої компетентності учнів на уроках англійської мови є важливим завданням для вчителів. Створення сприятливого навчального середовища, підтримка мотивації, розвиток планування та організаційних навичок – усе це допомагає учням стати активними учасниками власного навчання. Використання різноманітних стратегій та методів оцінювання розвиває в них навички самооцінки та розвитку. Застосування цих підходів допомагає створити освітнє середовище, де кожен учень може досягти успіху та розвинути свій потенціал.

1.2. Значення самоосвітньої компетентності для ефективності лінгводидактичного процесу

У сучасному світі освіта постійно трансформується та адаптується до змін у суспільстві та технологіях. Освітній процес стає більш динамічним, вимагаючи від учасників не лише отримання знань, але й активного використання їх у різних сферах життя. У цьому контексті особливою важливістю наділяється розвиток самоосвітньої компетентності, яка стає ключовим елементом успіху для сучасної особистості.

Освітнє середовище характеризується стрімким темпом змін, постійним розвитком технологій та доступом до безмежної кількості інформації. У цьому контексті важливою стає здатність особистості ефективно навчатися самостійно, без постійної наглядності вчителя чи керівника. Самоосвітня компетентність передбачає не лише здатність засвоювати нові знання, але й вміння самостійно встановлювати навчальні цілі, планувати свій розвиток та ефективно використовувати різноманітні ресурси для досягнення успіху [14].

Самоосвітня компетентність – це складний набір навичок, які дозволяють особистості ефективно самостійно навчатися та розвиватися. Мотивація до самонавчання - здатність встановлювати цілі та бажання досягнення успіху у самостійному навчанні.

Планування та організація – навички установлення пріоритетів, розподілу часу та створення планів дій для досягнення навчальних цілей.

Вміння використовувати ресурси – навички пошуку, відбору та аналізу інформації, а також вміння користуватися різноманітними джерелами для отримання знань.

Саморегуляція та оцінка – здатність контролювати свій прогрес, аналізувати результати та вносити корективи у навчальний процес [15].

Розвиток цих аспектів самоосвітньої компетентності стає запорукою успішної адаптації особистості до сучасного освітнього середовища та досягнення високих результатів у навчанні.

Самоосвітня компетентність визначається як здатність особистості ефективно навчатися та розвиватися самостійно [3]. Вона має значний вплив на розвиток учнів у сучасному освітньому процесі. Однією з ключових переваг розвитку самоосвітньої компетентності є збільшення мотивації учнів до навчання. Коли учні беруть на себе більш активну роль у власному навчанні, вони частіше досягають кращих результатів, оскільки відчувають особистий інтерес до теми та більшу відповідальність за свої досягнення.

Завдяки самоосвітній компетентності учні розвивають критичне мислення та аналітичні здібності, оскільки вони змушені самостійно оцінювати та аналізувати інформацію, яку вони отримують. Це допомагає їм краще засвоювати та розуміти матеріал, а також застосовувати здобуті знання у практичних ситуаціях [16].

Крім того, розвиток самоосвітньої компетентності в навчальному процесі сприяє формуванню навичок саморегуляції та самоконтролю. Учні навчаються планувати свій час, встановлювати пріоритети та контролювати свій прогрес у навчанні.

Учні, які розвивають самоосвітню компетентність, мають значні переваги як у навчанні, так і у майбутній професійній діяльності. Вони стають більш адаптивними та гнучкими, готовими до змін і викликів, які можуть виникнути в сучасному світі праці [16].

Успішні учні, які володіють самоосвітньою компетентністю, здатні ефективно управляти своїм часом та ресурсами, швидко адаптуватися до нових вимог і викликів. Вони активно розвивають свої навички, виявляючи ініціативу в пошуку нових можливостей для саморозвитку та підвищення кваліфікації. Завдяки цим здібностям вони можуть досягти високих результатів у навчанні та досягти успіху в майбутній кар'єрі.

Враховуючи зростаючу важливість навичок самоосвіти в сучасному світі, освітні заклади повинні активно працювати над розвитком цих компетентностей серед своїх учнів. Навчання, спрямоване на стимулювання самонавчання та розвиток самоосвітньої компетентності, може значно

покращити якість освіти та підготувати учнів до успішного життя в постійно змінюючомуся світі [18].

Самоосвітня компетентність виявляється ключовою в сучасному освітньому процесі, забезпечуючи учням не лише знання, а й навички, необхідні для успішного життя в сучасному світі. Її значення полягає в здатності учнів ефективно самостійно навчатися, використовувати різноманітні ресурси та розвивати свої здібності впродовж життя.

Розвиток самоосвітньої компетентності сприяє формуванню активної, цілеспрямованої та самостійної особистості. Учні, які володіють цією компетентністю, виявляють більшу мотивацію до навчання, здатність до аналізу та критичного мислення, а також вміння самостійно вирішувати проблеми та досягати поставлених цілей.

Самоосвітня компетентність підготовляє учнів до успішного функціонування в сучасному інформаційному суспільстві та підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці. Вона стає запорукою успішного життя та самореалізації учнів у різних сферах їхньої діяльності [19].

Отже, розвиток самоосвітньої компетентності є головною метою сучасної освіти, оскільки він сприяє не лише засвоєнню знань, а й розвитку учнів як особистостей. Забезпечення умов для стимулювання та розвитку цієї компетентності стає важливим завданням для сучасних освітніх установ, щоб підготувати учнів до успішного життя у світі, де навчання та розвиток постійно є ключовими елементами.

1.3. Чинники формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови

Фактори, пов'язані з особистістю учня, мають значний вплив на формування його самоосвітньої компетентності, особливо на уроках англійської мови. Особистісні риси та внутрішня мотивація грають ключову роль у цьому процесі.

Індивідуальні риси характеру визначають спосіб, яким учень сприймає навчання та взаємодіє з навчальним середовищем. Наприклад, відкритість до нових знань, нахил до ризику або консервативність можуть впливати на ступінь зацікавленості в процесі самоосвіти та готовність до викликів.

Учні, які мають сильну мотивацію досягнення успіху вивчення англійської мови, частіше за все будуть активно займатися самоосвітою, шукаючи додаткові ресурси та можливості для розвитку своїх навичок [23].

Рівень самооцінки та віра в власні здібності також мають значний вплив на готовність учня до самонавчання. Учні з високою самооцінкою та вірою у власні здібності частіше будуть намагатися розвивати свої навички та знаходити способи вирішення проблем, які вони зустрічають у процесі вивчення.

Ступінь самодисципліни та саморегуляції визначає, наскільки учень може ефективно керувати своїм часом та ресурсами для досягнення навчальних цілей. Учні з високою самодисципліною здатні краще організовувати свої навчальні зусилля та зберігати високий рівень мотивації протягом тривалого періоду часу [25].

Отже, фактори, пов'язані з особистістю учня, грають важливу роль у формуванні самоосвітньої компетентності. Врахування цих факторів дозволяє створити сприятливі умови для розвитку учнів та їхнього успішного вивчення англійської мови.

Шкільне оточення є важливим фактором, що впливає на формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови.

Організація навчального процесу та стиль викладання вчителя. Вчителі, які застосовують інноваційні методи навчання та створюють стимулюючу атмосферу на уроках, активізують інтерес учнів до самостійного вивчення мови. Важливою рисою є різноманітність підходів до навчання, що дозволяє кожному учневі знайти свій спосіб засвоєння матеріалу [28].

Наявність підтримки та стимулюючого оточення в класі. Позитивне взаємозв'язок між учнями та підтримка від вчителя сприяють підвищенню

самооцінки учнів та їхній впевненості в своїх здібностях. Це стимулює їх до активної участі у навчальному процесі та пошуку нових можливостей для самовдосконалення.

Можливості доступу до додаткових навчальних ресурсів та матеріалів. Розширені можливості доступу до додаткових матеріалів, таких як віртуальні бібліотеки, онлайн-курси та електронні довідники, допомагають учням знаходити додаткові джерела для самонавчання та поглиблення знань. Це розвиває навички самоорганізації та навчання на всіх етапах їхнього освітнього шляху [31].

Шкільне середовище, як інтегральна частина навчального процесу, має великий потенціал у створенні сприятливих умов для розвитку самоосвітньої компетентності учнів. Важливим фактором є збалансованість та підтримка на кожному етапі навчання, що сприяє формуванню цілісної та компетентної особистості.

У сучасному освітньому процесі використання технологічних засобів та інновацій на уроках англійської мови набуває все більшого значення. Це стає ключовим фактором у покращенні ефективності навчання та забезпеченні більш широкого доступу до знань для учнів [33].

Одним із найважливіших аспектів використання технологій у навчальному процесі є використання інтерактивних засобів. Інтерактивні дошки, веб-конференції та інші технологічні інструменти дозволяють зробити навчання більш захопливим та цікавим для учнів. Вони стимулюють активну участь учнів у процесі навчання та сприяють кращому засвоєнню матеріалу [34].

Інтернет став великим джерелом інформації, доступ до якої дозволяє учням здобувати знання у будь-який зручний для них час та місце. Це робить процес навчання більш гнучким та індивідуалізованим, враховуючи потреби кожного учня.

Мультимедійні засоби допомагають зробити навчання більш наочним та зрозумілим, стимулюючи інтерес до предмета та сприяючи запам'ятовуванню

матеріалу. Відео, аудіо та анімація дозволяють навчальному процесу стати більш ефективним для того, щоб передати необхідну інформацію [36].

Використання технологій у навчальному процесі допомагає залучити учнів до активного навчання, стимулює їхній інтерес до предмета та сприяє покращенню їхніх навчальних досягнень.

Соціокультурні чинники також впливають на формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови [42]. Розглянемо деякі з них:

- вплив сімейного середовища та підтримки батьків у навчанні. Роль сім'ї є надзвичайно важливою у формуванні самоосвітніх навичок учнів. Підтримка та заохочення з боку батьків може сприяти активному навчанню, пошуку додаткової інформації та розвитку самоосвітньої ініціативи;

- загальна культурна атмосфера та освітня політика в країні. Соціокультурний контекст, в якому знаходиться учень, впливає на його мотивацію та визначає ставлення до навчання. Освітня політика, національні стандарти та цінності, що пріоритетні для країни, також впливають на формування уявлень про важливість самоосвіти;

- взаємодія з однолітками та соціальний контекст навчання. Середовище, в якому відбувається навчання, також важливо. Взаємодія з однолітками, спільні проекти та обмін ідеями можуть сприяти розвитку самоосвітньої компетентності [42].

Отже, соціокультурні чинники мають значний вплив на формування самоосвітньої компетентності старшокласників. Розуміння їх ролі дозволяє педагогам та батькам створювати сприятливі умови для розвитку цих важливих навичок учнів.

Таким чином, поняття самоосвітньої компетентності розглядається як ключовий елемент освітнього процесу, спрямований на стимулювання самостійного та постійного навчання. Дослідження факторів, що впливають на формування цієї компетентності, розкриває різноманітні аспекти, включаючи

особистісні риси учня, шкільне та сімейне середовище, а також використання технологій та інновацій.

Таким чином самоосвітня компетентність є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, оскільки вона сприяє активному вивченню та розвитку учнів. Поняття самоосвітньої компетентності стає все більш актуальним у світлі сучасних тенденцій у навчанні, де важливість самонавчання та саморозвитку визнається як ключовий елемент успіху.

Висновок до розділу 1

У першому розділі, проведено теоретичний аналіз підходів до вивчення проблеми самоосвіти в сучасній науці. Визначено поняття самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови та з'ясовано її значення у сучасному освітньому процесі, проаналізовано різноманітні фактори, що впливають на формування цієї компетентності серед старшокласників.

Поняття самоосвітньої компетентності розглядається як ключовий елемент освітнього процесу, спрямований на стимулювання самостійного та постійного навчання. Дослідження факторів, що впливають на формування цієї компетентності, розкриває різноманітні аспекти, включаючи особистісні риси учня, шкільне та сімейне середовище, а також використання технологій та інновацій.

Самоосвітня компетентність є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, оскільки вона сприяє активному вивченню та розвитку учнів. Поняття самоосвітньої компетентності стає все більш актуальним у світлі сучасних тенденцій у навчанні, де важливість самонавчання та саморозвитку визнається як ключовий елемент успіху.

Виявлено, що успішне володіння самоосвітньою компетентністю є важливим елементом розвитку учнів у сучасному світі, де активна самостійна навчання стає все більш необхідним. Розглянуті аспекти надають базові знання та розуміння для подальшого дослідження та розробки ефективних методик

формування самоосвітньої компетентності серед старшокласників на уроках англійської мови.

Дослідження цього питання відкриває широкі можливості для подальших досліджень у сфері педагогічної практики та розвитку освітніх програм, спрямованих на підвищення ефективності процесу навчання та формування компетентного та самостійного громадянина.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗНАКОВО-КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ у ФОРМУВАННІ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

2.1. Методи та прийоми знаково-контекстного навчання, застосовані на уроках англійської мови

Практичне застосування знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для ефективного навчання та засвоєння мовних навичок учнями. Цей метод навчання ґрунтується на ідеї інтеграції навчального матеріалу у реальні життєві ситуації, що дозволяє учням отримати глибше розуміння мови та розвинути не лише мовні навички, а й культурну компетентність [35].

Однією з ключових переваг знаково-контекстного навчання є можливість створення життєвих ситуацій на уроках, де учні можуть використовувати англійську мову у різних контекстах. Це допомагає їм засвоювати нові слова, вирази та граматичні структури шляхом їх практичного вживання, що сприяє кращому їх усвідомленню та запам'ятовуванню [37].

Застосування знаково-контекстного навчання також сприяє розвитку комунікативних навичок учнів. Вони вчаться спілкуватися на англійській мові у різних ситуаціях, використовуючи вивчені мовні засоби для вираження своїх думок, ідей та почуттів. Це розвиває їхню впевненість у власних можливостях та здатність ефективно спілкуватися на англійській мові в реальних життєвих ситуаціях.

Крім того, знаково-контекстне навчання сприяє культурному розширенню учнів. Вони мають можливість дізнатися про традиції, звичаї та цінності англomовних країн, оскільки навчальний матеріал включає в себе тексти, відео та аудіозаписи, що відображають реальний культурний контекст. Це розширює

їхні знання та розуміння світу навколо них, а також підвищує міжкультурну компетентність [41].

Загалом, практичне застосування знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови є важливим компонентом успішного вивчення мови. Воно допомагає учням не лише засвоювати мовні структури та лексику, а й розвивати комунікативні навички та культурне розуміння, що є важливими складовими мовної компетентності.

Метод знаково-контекстного навчання (ЗКН) є ефективним підходом до вивчення мов, особливо іноземних. Він базується на ідеї, що навчання мови повинне відбуватися не лише за допомогою розуміння окремих слів та граматичних правил, але й за допомогою їхнього використання в реальних контекстах комунікації [45]. У ЗКН навчальний матеріал інтегрується в життєві ситуації, що робить процес навчання більш ефективним та цікавим для учнів. Розглянемо деякі методи та прийоми знаково-контекстного навчання, що застосовуються на уроках англійської мови.

Контекстне читання і аудіювання. На уроках англійської мови використовуються різноманітні тексти (тексти новин, вірші, оповідання тощо), які подаються у контексті реального життя. Учні читають або слухають тексти, що містять нові слова та вирази, і спробують зрозуміти їх значення через контекст. Контекстне читання і аудіювання є одним із ключових методів вивчення англійської мови на уроках. Цей підхід передбачає використання різноманітних текстів, які не лише надають учням можливість ознайомитися з новими словами та виразами, але й вкладають їх у конкретний контекст реального життя. Розглянемо, як цей метод застосовується на уроках англійської мови та які його переваги [48].

На уроках англійської мови використовуються різноманітні тексти, такі як новини, вірші, оповідання, інтерв'ю тощо. Це дозволяє створити різні ситуації для вивчення мови та ознайомлення учнів з різними аспектами мовлення.

Однією з ключових особливостей контекстного читання і аудіювання є те, що тексти подаються у контексті реального життя. Це означає, що учні можуть

бачити, як вживаються слова та вирази в різних ситуаціях і як вони відображають реальні аспекти комунікації.

Через контекстне читання та аудіювання учні розвивають навички розуміння прочитаного та почутого тексту. Вони навчаються виділяти ключову інформацію, розуміти загальний зміст тексту, визначати значення невідомих слів за контекстом [49].

Контекстне читання та аудіювання стимулюють активну участь учнів у процесі навчання. Вони заохочують до пошуку власних відповідей та інтерпретації текстів, що розвиває їхні аналітичні та критичне мислення.

Контекстне читання та аудіювання можуть підвищити мотивацію учнів до вивчення мови. Через представлення текстів у цікавому та стимулюючому контексті учні більше цікавляться тим, що вони вивчають, і більш інтенсивно займаються вивченням [51].

Отже, контекстне читання і аудіювання відіграють важливу роль у процесі вивчення англійської мови. Ці методи допомагають учням краще зрозуміти мову, розвивають їхні навички розуміння та стимулюють активну участь у процесі навчання. Вони роблять процес вивчення цікавішим та ефективнішим для учнів, сприяючи їхньому успішному засвоєнню мовних навичок і підвищенню мотивації до навчання.

Контекстне вживання слів та виразів. Після знайомства з новими словами та виразами учні вправляються в їхньому вживанні в різних ситуаціях. Це може включати рольові ігри, діалоги, творення власних речень тощо. Наприклад, учні можуть створити діалоги, в яких вони використовують недавно вивчені фрази для вираження своїх думок та почуттів [53].

Контекстне вживання слів та виразів є ключовим етапом вивчення мови, який дозволяє учням застосовувати набуті знання в реальних ситуаціях спілкування. Цей метод активно використовується на уроках англійської мови та включає в себе різноманітні активності, що сприяють закріпленню та поглибленню вивчених слів і виразів. Розглянемо деякі з них.

Рольові ігри є ефективним засобом для вживання нових слів та виразів у реальних ситуаціях. Учні можуть відтворювати різні ролі та використовувати вивчені фрази для спілкування з іншими учасниками гри. Наприклад, вони можуть грати ролі туристів та місцевих мешканців, рестораторів та клієнтів тощо [14].

Створення діалогів є ще одним ефективним способом використання нових слів та виразів у реальному контексті. Учні можуть працювати в парах або малих групах, щоб вигадати та виконати діалоги на задану тему. Це допомагає їм відчувати практичне застосування мовленнєвих навичок у реальному житті.

Учні можуть також вправлятися в творенні власних речень з використанням вивчених слів та виразів. Вони можуть працювати індивідуально або у групах, створюючи речення на певну тему або відповідаючи на питання. Це допомагає їм закріплювати граматичні структури та розширювати свій словниковий запас.

Крім рольових ігор, діалогів та творення речень, учні також можуть використовувати вивчені слова та вирази у реальних життєвих ситуаціях. Наприклад, вони можуть використовувати їх у побутових розмовах, під час подорожей або під час спілкування з носіями мови [21].

Контекстне вживання слів та виразів на уроках англійської мови є важливим кроком у навчанні мови. Цей метод допомагає учням не лише засвоювати нові слова та вирази, але й навчає їх використовувати їх в реальних комунікативних ситуаціях. Він сприяє розвитку мовленнєвих навичок, підвищує мотивацію учнів та допомагає зробити процес вивчення мови більш цікавим та ефективним.

Використання мультимедійних ресурсів. Сучасні технології надають величезні можливості для створення контекстуальних ситуацій для навчання мови. Відео, аудіо та інші мультимедійні ресурси можуть допомогти учням побачити та почути, як вживаються слова та вирази в різних ситуаціях [34].

Використання мультимедійних ресурсів у процесі навчання англійської мови відкриває широкі можливості для створення стимулюючого та ефективного

навчального середовища. Сучасні технології надають величезний вибір мультимедійних матеріалів, які можуть бути використані для створення контекстуальних ситуацій для навчання мови. Відео, аудіо, інтерактивні програми та інші цифрові ресурси можуть допомогти учням не лише побачити та почути, як вживаються слова та вирази в різних ситуаціях, але й активно залучити їх до процесу навчання. Давайте розглянемо деякі з переваг використання мультимедійних ресурсів у навчанні англійської мови.

Мультимедійні ресурси, такі як відео та аудіо записи, надають учням можливість візуально та аудіально сприймати мовний матеріал. Вони допомагають учням зануритися у мовну атмосферу, навколо якої вони оточені різноманітними звуками та зображеннями, що відображають реальні комунікативні ситуації [28].

Мультимедійні ресурси дозволяють створювати контекстуальні ситуації для навчання мови, що робить процес вивчення більш природним та реалістичним для учнів. Вони можуть бути використані для моделювання реальних ситуацій спілкування, таких як розмови в магазині, у ресторані, на вокзалі тощо.

Мультимедійні ресурси існують у різних форматах, що дозволяє використовувати різноманітні методи навчання. Відео можуть бути анімованими, документальними, ігровими, аудіо може включати різноманітні жанри музики та аудіокниг, що дозволяє підібрати матеріал, що відповідає індивідуальним потребам учнів.

Мультимедійні ресурси зазвичай цікаві та захоплюючі для учнів, що допомагає залучити їх увагу та підтримати мотивацію до вивчення мови. Вони можуть надихати учнів до подальшого дослідження та вивчення мови, а також стимулювати їх до активної участі у навчальному процесі.

Деякі мультимедійні ресурси надають можливість інтерактивного навчання, де учні можуть взаємодіяти з матеріалом, розвивати навички та вміння на власному темпі. Це дозволяє індивідуалізувати процес навчання, враховуючи потреби кожного учня [5].

Використання мультимедійних ресурсів у навчанні англійської мови є важливим елементом сучасного освітнього процесу. Вони допомагають створити стимулююче та ефективне навчальне середовище, сприяють розвитку мовних навичок та підвищенню мотивації учнів до вивчення мови. З використанням мультимедійних ресурсів можна створити цікаві та ефективні уроки, що сприятимуть успішному засвоєнню мови та розвитку комунікативних навичок учнів.

Проектна робота. Учні можуть працювати над проектами, які вимагають використання англійської мови для дослідження та представлення інформації. Наприклад, створення презентацій, написання статей, оформлення буклетів на певну тему [22].

Проектна робота є важливим методом навчання англійської мови, який дозволяє учням застосовувати свої знання та навички у практичних завданнях. Цей підхід активно використовується на уроках для стимулювання самостійності, творчості та глибокого розуміння вивченого матеріалу.

Презентації є одним із найпопулярніших форматів проектів на уроках англійської мови. Учні мають можливість дослідити певну тему або проблему, зібрати інформацію та представити її у вигляді презентації. Це вимагає використання мови для створення текстів, графіків, ілюстрацій та іншого контенту.

Ще одним способом застосування англійської мови у проектній роботі є написання статей. Учні можуть обрати цікаву для них тему та провести дослідження, після чого вони можуть узагальнити свої знання та думки у вигляді наукових статей, есе або блогів на англійській мові.

Створення буклетів та брошур є ще одним способом застосування англійської мови у проектній роботі. Учні можуть створити ілюстровані матеріали зі зброєнням важливої інформації про певну тему або проблему. Це дозволяє їм розвивати навички оформлення тексту, вибір графічних елементів та залучення уваги аудиторії [31].

Проектна робота надає учням можливість відтворити реальні ситуації, в яких вони можуть застосовувати англійську мову. Наприклад, створення проектів про культуру, історію або традиції певної країни може допомогти учням краще розуміти та адаптуватися до міжкультурного спілкування.

Проектна робота сприяє розвитку навичок колаборації та комунікації. Учні можуть працювати в групах, обмінюватися ідеями, думками та навичками, спільно вирішувати проблеми та досягати спільних цілей.

Проектна робота є важливим компонентом навчання англійської мови, який допомагає учням розвивати навички мовлення, читання, письма та слухання у реальних комунікативних ситуаціях. Цей метод навчання стимулює творчість, самостійність та критичне мислення учнів, сприяє їхньому глибокому розумінню вивченого матеріалу та підвищенню мотивації до навчання. Реалізація проектної роботи на уроках англійської мови дозволяє учням не лише вивчати мову, але й застосовувати її у практичних ситуаціях, що є ключовим для їхнього успіху у вивченні мови.

Використання ігор та казок. Ігри та казки є прекрасними засобами залучення учнів до вивчення мови через створення цікавого та змістовного контексту. Вони можуть включати рольові ігри, груші словами, кросворди тощо [43].

Використання ігор та казок у процесі навчання англійської мови є ефективним і захопливим методом, який допомагає залучити учнів та сприяє їхньому успішному вивченню мови. Ці методи не лише роблять процес навчання цікавим і забавним, але й створюють змістовний контекст, що полегшує засвоєння матеріалу та розвиток мовленнєвих навичок.

Рольові ігри дозволяють учням відтворити реальні ситуації та взаємодіяти мовою в різних ролях. Цей метод допомагає засвоювати нові слова та вирази, а також розвивати комунікативні навички. Наприклад, учні можуть грати ролі туристів та готельного персоналу, покупців та продавців тощо.

Граші словами – це ігровий метод, який полягає у формуванні слів з використанням заданих літер. Це весела та цікава гра, яка допомагає учням

розширити свій словниковий запас, підвищити швидкість реакції та розвивати асоціативне мислення [32].

Кросворди та головоломки – це ще один спосіб застосування ігрового підходу у навчанні мови. Вони допомагають учням засвоювати нові слова та вирази, вдосконалювати граматичні навички та розвивати когнітивні здібності. Крім того, вони стимулюють учнів до логічного мислення та пошуку відповідей.

Казки – це чудовий засіб для розвитку мовленнєвих навичок та літературного розуміння. Вони можуть бути використані для читання в оригіналі або адаптованому вигляді, обговорення важливих тем та цінностей, а також для створення ігрових сценаріїв та рольових ігор [18].

Використання ігор та казок у процесі навчання англійської мови допомагає створити стимулююче та ефективне навчальне середовище. Ці методи не лише роблять процес навчання цікавим і забавним, але й сприяють розвитку мовних навичок, логічного мислення та соціальних вмінь учнів. Вони стимулюють учнів до активної участі у навчальному процесі та допомагають їм здобути необхідні знання та вміння для успішного вивчення мови.

Вивчення культурних аспектів. Вивчення мови не може обходитися без розуміння культурного контексту. Учні вивчають англійську мову не лише як систему слів та граматики, але й як засіб спілкування з представниками інших культур [24].

Вивчення англійської мови не може бути повним без врахування культурних аспектів, оскільки мова тісно пов'язана з культурою та ідентичністю народу, що її використовує. Розуміння культурного контексту допомагає учням не лише освоювати нові слова та граматичні конструкції, але й розвивати навички міжкультурного спілкування та взаєморозуміння.

Вивчення культурних аспектів допомагає учням краще розуміти тонкощі мовлення та виразові засоби, які використовуються в різних культурах. Це важливо для правильного сприйняття текстів, аудіо та відеоматеріалів, а також для успішного спілкування з носіями мови [24].

Вивчення англійської мови дозволяє учням ознайомитися з традиціями, звичаями та обрядами англомовних країн. Це розширює їхні знання про світ та допомагає розуміти інші культури, їхні цінності та особливості.

Вивчення культурних аспектів стимулює використання аутентичних матеріалів, таких як відео, пісні, фільми, тексти тощо. Це дозволяє учням отримати реальне уявлення про культурні особливості та спосіб життя мовної громади.

Вивчення культурних аспектів сприяє розвитку міжкультурної компетентності учнів, що є важливим для успішного міжнародного спілкування та співпраці. Вони вчаться поважати та розуміти різноманітність культур та підтримувати конструктивний діалог з представниками інших національностей.

Вивчення культурних аспектів у процесі навчання англійської мови є важливим елементом, який допомагає учням розширювати свої знання та розвивати навички, необхідні для успішного спілкування та взаєморозуміння у глобалізованому світі. Розуміння культурного контексту сприяє глибокому засвоєнню мови та підвищує мотивацію учнів до вивчення англійської мови.

Знаково-контекстне навчання, ґрунтуючись на ідеї інтеграції мовного матеріалу у реальні життєві ситуації, забезпечує глибоке розуміння мови та розвиток різних аспектів мовленнєвої компетенції [42].

У процесі застосування цих методів вчителі створюють ситуації, які відображають реальний життєвий контекст, де учні мають можливість використовувати мову для вираження своїх думок, ідей та почуттів. Це стимулює активну участь учнів у процесі навчання та сприяє їхньому більш глибокому засвоєнню мовних структур та лексики. Контекстні ситуації дозволяють учням сприймати мовний матеріал більш органічно та запам'ятовувати його на довготривалій основі.

Крім того, знаково-контекстне навчання сприяє розвитку комунікативних навичок учнів. Вони отримують можливість взаємодіяти один з одним та використовувати вивчену мову для спілкування в різних ситуаціях. Це розвиває

вміння ефективно виражати свої думки та почуття, а також розуміти інших співрозмовників.

Застосування знаково-контекстного навчання сприяє культурному розширенню учнів. Вони отримують можливість ознайомитися з традиціями, звичаями та цінностями англomовних країн, що допомагає їм краще розуміти мовний матеріал у контексті культурних особливостей. Це розширює їхнє культурне розуміння та сприяє міжкультурному взаєморозумінню.

Отже, методи та прийоми знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови дозволяють створити оптимальні умови для ефективного вивчення мови. Інтеграція навчального матеріалу у реальні життєві ситуації робить процес навчання цікавим та зрозумілим для учнів, сприяючи їхньому успішному засвоєнню мовних навичок. Данні методи не лише допомагають учням розвинути комунікативні навички, а й сприяють їхньому культурному розширенню та розвитку мовної компетентності.

2.2. Аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання в навчальний процес старшокласників на уроках англійської мови

Для виконання пробного навчання та створення умов для формування у старшокласників навичок самоосвіти та саморозвитку через вивчення англійської мови з використанням знаково-контекстного навчання було розроблено комплекс з 20 вправ. Крім того сформульовано критерії оцінювання результатів пробного навчання та первинного зрізу знань, розроблено анкетування для самооцінювання учнів з питань самоосвіти та використання елементів знаково-контекстного навчання. Пробне навчання впроваджувалось на базі Херсонської гімназії № 6, Херсонської міської ради. Вибірку дослідження склали 20 учнів 10-А класу, що здобувають освіту у форматі дистанційного навчання.

Обладнання для проведення уроків: від підручників та зошитів до комп'ютерів та доступу до Інтернету. Важливо мати можливість

використовувати мультимедійні ресурси, аудіо- та відеоматеріали, а також інтерактивні вправи для створення реалістичних мовних ситуацій.

Було організовано пробне навчання в межах 10 уроків англійської мови у форматі дистанційного навчання де було інтегровано по дві вправи з розробленого комплексу щоденного, частина завдань давалась на самостійне позакласне опрацювання.

Exercise 1

Мета: Розвиток професійних навичок та вміння вирішувати проблеми.

Тип вправи: Навчальна ділова гра.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні розігрують ділову гру, в якій вони виконують ролі різних фахівців та вирішують задачі, змодельовані на основі професійних ситуацій. Гра включає в себе елементи професійної діяльності та взаємодії між членами команди.

Інструкція:

1. Розподіліть ролі (керівник, підлеглі, фахівці різних сфер).
2. Вивчіть контекст завдання (професійна ситуація).
3. Обговоріть колективне рішення проблеми, використовуючи професійну термінологію англійською мовою.
4. Представте результат гри та обговоріть альтернативні рішення.

Instructions for Students:

1. Assign roles (manager, subordinates, specialists).
2. Study the task context (professional scenario).
3. Discuss and make collective decisions using professional terminology in English.
4. Present the results of the game and discuss alternative solutions.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Колективна робота.
- Прийняття рішень.
- Соціальна взаємодія.

Аналіз: Ця вправа моделює професійну діяльність і дозволяє учням випробувати себе в реальних умовах, наближених до майбутньої професії.

Exercise 2

Мета: Розвиток навичок управління та взаємодії в команді.

Тип вправи: Моделювання управлінських ситуацій.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні працюють над вирішенням управлінських завдань у моделюванні різних виробничих ситуацій. Вони приймають колективні рішення, аналізують ситуації та шукають шляхи вирішення проблем.

Інструкція:

1. Вивчіть змодельовану виробничу ситуацію (наприклад, конфлікт у команді або управління проектом).
2. Обговоріть різні підходи до вирішення проблеми.
3. Прийміть колективне рішення, використовуючи аргументи англійською мовою.
4. Представте рішення та обговоріть його ефективність.

Instructions for Students:

1. Study the simulated industrial situation (e.g., team conflict or project management).
2. Discuss different approaches to solving the problem.
3. Make a collective decision using arguments in English.
4. Present the decision and discuss its effectiveness.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Управлінські навички.
- Прийняття колективних рішень.
- Соціальні взаємодії.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням розвивати управлінські здібності та покращує вміння працювати в команді в умовах, що наближені до реальних.

Exercise 3

Мета: Розвиток словникового запасу та вміння асоціювати слова з символами.

Тип вправи: Асоціації зі словами.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні отримують список слів і повинні написати асоціації до кожного слова, використовуючи знаки (малюнки, символи) для візуалізації.

Інструкція:

1. Ознайомтеся зі списком слів, що ви отримали.
2. Для кожного слова напишіть асоціацію та намалюйте символ або малюнок, що ілюструє ваше розуміння цього слова.
3. Після завершення обговоріть свої асоціації в малих групах.

Instructions for pupils:

1. Look at the list of words provided.
2. For each word, write down an association and draw a symbol or picture that illustrates your understanding of the word.
3. After completing the task, discuss your associations in small groups.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Розширення словникового запасу.
- Вміння асоціювати нові слова з візуальними образами.
- Креативність у використанні символів.

Аналіз: Ця вправа сприяє глибшому розумінню слів через візуалізацію, дозволяючи учням створити особисті асоціації, які полегшують запам'ятовування.

Exercise 4

Мета: Розвиток вмінь роботи в команді та креативності.

Тип вправи: Створення постерів.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні створюють постер на обрану тему, використовуючи слова, символи та малюнки для передачі ідей.

Інструкція:

1. Оберіть тему, пов'язану з уроком.
2. Створіть постер, використовуючи слова, символи та малюнки.
3. Презентуйте ваш постер іншим групам.

Instructions for Pupils:

1. Choose a topic related to the lesson.
2. Create a poster using words, symbols, and pictures to convey ideas.
3. Present your poster to other groups.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Командна робота.
- Креативність.
- Вміння представляти інформацію візуально.

Аналіз: Ця вправа сприяє розвитку комунікаційних навичок, оскільки учні навчаються працювати в групі та ефективно презентувати свої ідеї.

Exercise 5

Мета: Розвиток навичок візуалізації та самостійної роботи.

Тип вправи: Картки зі словами.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні створюють картки зі словами, на одній стороні пишуть слово, а на іншій – визначення, приклад використання та знак або малюнок.

Інструкція:

1. Виберіть 10 нових слів.
2. Для кожного слова створіть картку: слово, визначення, приклад, знак або малюнок.
3. Обмінюйтеся картками з партнерами для повторення.

Instructions for Pupils:

1. Choose 10 new words.
2. Create a card for each word: the word, definition, example, and a symbol or picture.
3. Exchange cards with partners for review.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Розширення словникового запасу.
- Вміння ілюструвати слова.
- Пам'ять.

Аналіз: Ця вправа дозволяє учням активно взаємодіяти з новими словами, що покращує їхнє розуміння та запам'ятовування.

Exercise 6

Мета: Розвиток навичок розповіді та креативного письма.

Тип вправи: Візуальна історія.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні створюють комікс або серію малюнків, які розповідають історію. Кожен малюнок супроводжується коротким текстом англійською мовою.

Інструкція:

1. Оберіть тему для вашої історії.
2. Створіть серію малюнків або комікс, додаючи текст до кожного малюнка.
3. Поділіться вашою історією з класом.

Instructions for Students:

1. Choose a topic for your story.
2. Create a series of drawings or a comic, adding text to each drawing.
3. Share your story with the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Креативне письмо.
- Вміння будувати сюжет.
- Візуалізація.

Аналіз: Ця вправа дозволяє учням поєднувати візуальне мистецтво з письмом, що підвищує їхню мотивацію та залученість.

Exercise 7

Мета: Розвиток критичного мислення та навичок розв'язання проблем.

Тип вправи: Кросворд на тему.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні складають кросворд на певну тему, використовуючи слова і символи, пов'язані з цією темою.

Інструкція:

1. Оберіть тему для вашого кросворда (професію).
2. Створіть кросворд, використовуючи слова з цієї теми.
3. Обмінюйтеся кросвордами з однокласниками для розгадування.

Instructions for Pupils:

1. Choose a topic for your crossword.
2. Create a crossword using words related to that topic.
3. Exchange crosswords with classmates to solve them.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Критичне мислення.
- Розв'язання проблем.
- Вміння працювати з текстом.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням розвивати навички критичного мислення, оскільки вони повинні знайти способи включити нові слова в кросворд.

Exercise 8

Мета: Розвиток навичок самоорганізації та самостійної роботи.

Тип вправи: Словникові знаки.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні розробляють символи для нових слів або фраз, вивчених на уроці, і пояснюють, чому обрали саме ці знаки.

Інструкція:

1. Оберіть 5 нових слів, які ви вивчили на уроці.
2. Створіть символи для кожного слова та напишіть коротке пояснення.
3. Презентуйте ваші символи класу.

Instructions for Pupils:

1. Choose 5 new words you learned in class.

2. Create symbols for each word and write a brief explanation.
3. Present your symbols to the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Креативність.
- Вміння ілюструвати слова.
- Пояснення.

Аналіз: Ця вправа заохочує учнів до творчого мислення і дозволяє їм зв'язувати нову лексику з візуальними образами, що покращує розуміння.

Exercise 9

Мета: Розвиток навичок роботи з інформацією та пам'яті.

Тип вправи: Вікторина з символами.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні складають запитання вікторини, використовуючи символи, що представляють поняття, пов'язані з темою уроку.

Інструкція:

1. Оберіть тему для вікторини.
2. Складіть 5 запитань з відповідями, використовуючи символи.
3. Проведіть вікторину з класом.

Instructions for Pupils:

1. Choose a topic for the quiz.
2. Create 5 questions with answers, using symbols.
3. Conduct the quiz with the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Робота з інформацією.
- Пам'ять.
- Комунікаційні навички.

Аналіз: Ця вправа дозволяє учням закріпити знання з теми, заохочуючи їх створювати запитання та відповідати на них.

Exercise 10

Мета: Розвиток навичок слухання та вміння працювати з інформацією.

Тип вправи: Аудіювання з використанням символів.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні слухають текст і під час прослуховування занотовують або малюють символи, що відображають ключові ідеї з аудіоматеріалу.

Інструкція:

1. Слухайте аудіозапис.
2. Малюйте символи, які представляють ключові ідеї під час прослуховування.
3. Після прослуховування обговоріть ваші символи в групах.

Instructions for Pupils:

1. Listen to the audio recording.
2. Draw symbols that represent key ideas while listening.
3. After listening, discuss your symbols in groups.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Слухові навички.
- Критичне мислення.
- Візуалізація.

Аналіз: Ця вправа розвиває навички слухання, оскільки учні повинні активно фокусуватися на інформації та візуалізувати її.

Exercise 11

Мета: Розвиток навичок письма та вміння адаптувати інформацію.

Тип вправи: Паралельні тексти.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні читають текст і створюють свою версію на основі прочитаного, включаючи символи для ілюстрації основних моментів.

Інструкція:

1. Прочитайте наданий текст.
2. Напишіть свою версію цього тексту, додаючи символи для пояснення основних ідей.
3. Обмінюйтеся текстами з партнерами для обговорення.

Instructions for pupils:

1. Read the provided text.
2. Write your version of the text, adding symbols to explain the main ideas.
3. Exchange texts with partners for discussion.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Письмові навички.
- Вміння адаптувати інформацію.
- Креативність.

Аналіз:

Ця вправа допомагає учням аналізувати та адаптувати інформацію, покращуючи їхні навички письма та візуального мислення.

Exercise 12

Мета: Розвиток навичок уважності та точності.

Тип вправи: Гра «Знайди помилку».

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні отримують текст з помилками та символами, які допомагають їм виявити і виправити ці помилки.

Інструкція:

1. Прочитайте текст, в якому є помилки.
2. Виявляйте помилки, користуючись символами, що вказують на тип помилки.
3. Виправте помилки і обговоріть їх у групах.

Instructions for pupils:

1. Read the text with errors.
2. Identify errors using symbols indicating the type of error.
3. Correct the errors and discuss them in groups.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Уважність.
- Точність.
- Аналіз тексту.

Аналіз: Ця вправа розвиває критичне мислення, оскільки учні повинні уважно аналізувати текст і виявляти помилки.

Exercise 13

Мета: Розвиток навичок самоосвіти та дослідження.

Тип вправи: Поглиблене дослідження теми.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні вибирають тему, що їх цікавить, і проводять дослідження, використовуючи різні джерела інформації.

Інструкція:

1. Виберіть тему для дослідження.
2. Знайдіть і проаналізуйте щонайменше три джерела.
3. Напишіть звіт про результати вашого дослідження.

Instructions for pupils:

1. Choose a topic for research.
2. Find and analyse at least three sources.
3. Write a report on your research findings.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Самоосвіта.
- Дослідження.
- Письмові навички.

Аналіз: Ця вправа сприяє розвитку навичок самостійного дослідження та збору інформації.

Exercise 14

Мета: Розвиток навичок створення та організації інформації.

Тип вправи: Створення блогу або веб-сайту.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні створюють блог або веб-сайт на тему, що їх цікавить, використовуючи текст, символи та візуальні елементи.

Інструкція:

1. Виберіть тему для свого блогу або веб-сайту.

2. Створіть контент, використовуючи текст, символи та зображення.
3. Поділіться посиланням на свій блог або веб-сайт з класом.

Instructions for Students:

1. Choose a topic for your blog or website.
2. Create content using text, symbols, and images.
3. Share the link to your blog or website with the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Організація інформації.
- Креативність.
- Використання цифрових технологій.

Аналіз: Ця вправа розвиває навички створення контенту та організації інформації в цифровому форматі.

Exercise 15

Мета: Розвиток навичок самостійного навчання та дослідження.

Тип вправи: Дослідження особистості або історичної події.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні вибирають відому особистість або історичну подію для дослідження та створюють презентацію.

Інструкція:

1. Виберіть особистість або історичну подію для дослідження.
2. Зберіть інформацію та створіть презентацію, використовуючи символи та візуальні елементи.
3. Презентуйте свою роботу класу.

Instructions for Students:

1. Choose a famous person or historical event for research.
2. Gather information and create a presentation using symbols and visuals.
3. Present your work to the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Дослідження.
- Публічні виступи.

- Креативність.

Аналіз: Ця вправа сприяє розвитку навичок самостійного навчання та вміння представляти інформацію.

Exercise 16

Мета: Розвиток навичок самоосвіти та дослідження.

Тип вправи: Пошук та аналіз відеоматеріалів.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні шукають відеоматеріали на обрану тему та аналізують їх для представлення основних ідей.

Інструкція:

1. Виберіть тему для дослідження.
2. Знайдіть відеоматеріали на цю тему.
3. Після перегляду, створіть нотатки для представлення основних ідей.

Instructions for Students:

1. Choose a topic for research.
2. Find videos related to that topic.
3. After watching, create notes to represent the main ideas.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Самоосвіта.
- Аналіз.
- Візуалізація.

Аналіз: Ця вправа сприяє розвитку навичок аналізу та самоосвіти через відео.

Exercise 17

Мета: Розвиток навичок слухання та розуміння.

Тип вправи: Перегляд відеоуроків.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні дивляться відеоуроки з заданої вчителем теми англійською мовою та відповідають на питання за змістом відео.

Інструкція:

1. Перегляньте відео.
2. Відповідайте на запитання за змістом відео.

Instructions for Students:

1. Watch the video.
2. Answer the questions based on the content of the video.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Слухання з розумінням.
- Аналіз інформації.
- Вміння формулювати відповіді.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням покращити навички слухання та розуміння усної мови.

Exercise 18

Мета: Розвиток навичок самостійного навчання та практики.

Тип вправи: Використання інтерактивних завдань на веб-сайтах.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні вирішують інтерактивні завдання на англійській мові на освітніх веб-сайтах.

Інструкція:

1. Оберіть освітній веб-сайт з інтерактивними завданнями.
2. Виконайте кілька завдань, слідуючи інструкціям на сайті.
3. Зробіть нотатки про те, що ви вивчили.

Instructions for Students:

1. Choose an educational website with interactive tasks.
2. Complete several tasks following the instructions on the site.
3. Take notes on what you learned.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Самостійне навчання.
- Робота з інтерактивними ресурсами.
- Аналіз результатів.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням розвивати навички самостійного навчання через взаємодію з інтерактивними матеріалами.

Exercise 19

Мета: Розвиток навичок дизайну та дослідження.

Тип вправи: Створення буклетів.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні створюють буклети на англійській мові про різні аспекти культури, історії чи географії англomовних країн.

Інструкція:

1. Виберіть тему для буклета (культура, історія, географія).
2. Зберіть інформацію та ілюстрації на вибрану тему.
3. Створіть буклет, використовуючи графіку та текст англійською мовою.
4. Поділіться своїми буклетами з класом.

Instructions for Students:

1. Choose a topic for your brochure (culture, history, geography).
2. Gather information and illustrations on the chosen topic.
3. Create a brochure using graphics and text in English.
4. Share your brochures with the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Дослідницькі навички.
- Навички дизайну.
- Вміння працювати з інформацією.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням розвивати навички самостійної роботи та креативного підходу до представлення інформації.

Exercise 20

Мета: Розвиток навичок створення відео та презентації.

Тип вправи: Створення відеопрезентацій.

Метод: Знаково-контекстне навчання.

Опис вправи: Учні готують відеопрезентації на англійській мові про певні аспекти культури або історії.

Інструкція:

1. Оберіть тему для відеопрезентації (культура, історія, традиції).
2. Зберіть інформацію та матеріали для відео.
3. Створіть відеопрезентацію, використовуючи текст та графіку англійською мовою.
4. Поділіться своїми відеопрезентаціями з класом.

Instructions for Students:

1. Choose a topic for your video presentation (culture, history, traditions).
2. Gather information and materials for the video.
3. Create a video presentation using text and graphics in English.
4. Share your video presentations with the class.

Опис навичок та вмінь, що формуються:

- Навички відеомонтажу.
- Креативність.
- Презентаційні навички.

Аналіз: Ця вправа допомагає учням розвивати креативність та технічні навички в створенні відео.

Для моніторингу результатів пробного навчання було проведено первинний зріз знань та анкетування учнів для самооцінювання.

В рамках дослідження було розроблено анкету для учнів 10 класу з метою самооцінювання їхніх навичок з англійської мови та визначення ефективності використання вправ на основі знаково-контекстного навчання у процесі самостійної роботи. Анкетування (Додаток Б) дозволяє отримати кількісні та якісні дані, які використовуються для аналізу рівня мовної компетенції учнів, їхньої готовності до самостійного навчання та застосування інтерактивних методів.

Цілі анкетування:

1. Оцінити рівень володіння учнями англійською мовою за основними видами діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письмо).

2. Визначити частоту використання учнями різних методів самостійного навчання (відеоуроки, аудіоматеріали, інтерактивні завдання тощо).

3. Дослідити готовність учнів до самостійного вивчення англійської мови та до виконання вправ, що ґрунтуються на принципах знаково-контекстного навчання.

4. Виявити труднощі, з якими стикаються учні під час самостійного навчання англійської мови, та визначити їхні мотиваційні фактори.

Структура анкети: Анкета складається з десяти основних питань, які охоплюють різні аспекти навчальної діяльності учнів:

Самооцінка рівня володіння мовою. Учні оцінюють свої вміння у різних видах мовленнєвої діяльності за п'ятибальною шкалою.

Частота використання навчальних ресурсів. Учні вказують, як часто вони використовують різні ресурси для самостійного навчання, такі як відео, аудіо, онлайн-завдання тощо.

Оцінка самостійних навчальних навичок. Ця частина анкети досліджує, наскільки учні впевнені у своїх здібностях до організації самостійного навчання.

Переваги навчальних методів. Учні мають можливість обрати найбільш ефективні для них методи самостійного навчання з кількох запропонованих варіантів.

Готовність до використання знаково-контекстного навчання. Ці питання зосереджені на оцінці готовності учнів до виконання вправ, що моделюють професійну діяльність та інтегрують знакові системи і контексти майбутніх професій.

Мотиваційні та демотиваційні фактори. Визначаються основні фактори, що мотивують учнів до вивчення англійської мови, а також перешкоди, які можуть ускладнювати самостійне навчання.

Обробка даних: Результати анкетування будуть використані для аналізу рівня самоосвітньої компетентності учнів та для оцінки ефективності впровадження знаково-контекстного навчання в освітній процес.

Було проведено зріз знань метою якого було визначити початковий рівень навчальних досягнень учнів 10 класу з англійської мови перед впровадженням пробного навчання з використанням вправ на основі знаково-контекстного підходу. Це допоможе встановити вихідну точку для подальшого порівняння результатів після експериментального етапу.

Структура оцінювання:

Оцінювання проводиться за чотирма основними видами мовленнєвої діяльності:

Аудіювання (Listening Comprehension)

Говоріння (Speaking)

Читання (Reading Comprehension)

Письмо (Writing)

Кожен вид діяльності включає відповідні завдання, які розроблені з урахуванням принципів знаково-контекстного підходу.

Частина 1: Аудіювання (Listening Comprehension)

Завдання:

Учням пропонується прослухати аудіозапис діалогу між двома людьми, які обговорюють певну професійну ситуацію (наприклад, робоче засідання або обговорення проекту). Після прослуховування вони відповідають на запитання щодо змісту розмови.

Формат завдань:

1. Вибір правильної відповіді (multiple choice)
2. Короткі відкриті відповіді

Критерії оцінювання:

1. Розуміння основного змісту (Main Idea)
2. Виявлення деталей (Details)
3. Розуміння контексту ситуації (Context Understanding)

Part 1: Listening Comprehension

Instructions for students:

1. Listen carefully to the audio recording of a conversation between two people discussing a professional situation.

2. After listening, answer the multiple-choice questions and provide short written answers where required.

3. Pay attention to the details of the conversation, such as key ideas and the context of the situation.

Частина 2: Говоріння (Speaking)

Завдання:

Учні повинні взяти участь у рольовій грі, в якій вони мають зіграти певну професійну роль (наприклад, менеджера або клієнта) і обговорити конкретну ситуацію, таку як організація події або проведення ділових переговорів.

Формат завдань:

Діалог з партнером (10-15 хвилин)

Оцінюється вміння вести бесіду, аргументувати свою думку, використовувати професійну лексику.

Критерії оцінювання:

1. Чіткість і логіка висловлювань.
2. Використання тематичної лексики.
3. Вміння підтримувати розмову.
4. Вміння адаптувати мову до контексту.

Part 2: Speaking (Role Play)

Instructions for pupils:

1. In pairs, you will participate in a role-play activity where each of you will take on a professional role (e.g., manager, client, etc.).

2. Discuss the given situation (such as organizing an event or negotiating a deal) and use the vocabulary and expressions you have learned.

3. Make sure to contribute equally to the conversation, provide arguments for your points, and adapt your language to the context.

Частина 3: Читання (Reading Comprehension)

Завдання: Учням надається текст (Додаток В) про професійну ситуацію (наприклад, стаття про технологічні інновації на робочому місці або опис робочих процедур). Після читання тексту учні повинні відповісти на запитання, що перевіряють розуміння змісту.

Формат завдань:

1. Вибір правильної відповіді (multiple choice).
2. Завдання на відповідність (matching).
3. Короткі відкриті відповіді.

Критерії оцінювання:

1. Розуміння основного змісту тексту.
2. Визначення ключових ідей.
3. Аналіз контексту та лексики.

Part 3: Reading Comprehension

Instructions for students:

1. Read the provided text about a professional situation carefully.
2. Answer the multiple-choice questions, match the correct options, or write short answers based on the information in the text.
3. Focus on identifying the main ideas, key concepts, and the vocabulary related to the professional context.

Частина 4: Письмо (Writing)

Завдання:

Учням необхідно написати коротке есе на професійну тему, яка моделює ситуацію з майбутньої діяльності (наприклад, написання ділового листа або пропозиції щодо вдосконалення робочого процесу).

Формат завдань:

Написання есе (150-200 слів) або ділового листа

Критерії оцінювання:

1. Логічність і структурованість письмової роботи.
2. Використання спеціалізованої лексики.
3. Граматична правильність.

4. Вміння чітко та ефективно виражати свої думки.

Part 4: Writing

Instructions for pupils:

1. Write a short essay or a business letter (150-200 words) on a given professional topic (e.g., a proposal for improving a work process or a formal letter).
2. Use the vocabulary and structures appropriate for professional communication.
3. Organize your writing logically, ensuring clarity of ideas, proper grammar, and relevant use of specialized terms.

Аналіз результатів:

Після проведення оцінювання результати було проаналізовано для визначення середнього рівня навчальних досягнень учнів за кожним видом мовленнєвої діяльності. Ці дані слугуватимуть відправною точкою для подальшого порівняння з результатами після впровадження пробного навчання з використанням знаково-контекстних вправ.

Після проведення первинного зрізу було отримано наступні емпіричні дані.

Таблиця 2.1

Кількість учнів за рівнем розвитку навичок (результати первинного зрізу)

Навичка	Низький рівень	%	Середній рівень	%	Високий рівень	%	Усього
Читання	5	25	10	50	5	25	20
Письмо	6	30	11	55	3	15	20
Слухання	7	35	8	40	5	25	20
Говоріння	4	20	9	45	7	35	20

У результаті проведення первинного зрізу знань серед 20 учнів було отримано дані про рівень розвитку таких навичок, як читання, письмо, слухання та говоріння. Результати варіюються залежно від навички, проте загалом відображають реалістичний розподіл між низьким, середнім та високим рівнем.

Щодо навичок читання, 5 учнів, що становить 25%, показали низький рівень, 10 учнів (50%) демонструють середній рівень, і ще 5 учнів (25%) досягли високого рівня. Це свідчить про те, що половина класу має прийнятний рівень розуміння письмового тексту, але існує значна частина учнів, яка потребує покращення у цій сфері. Водночас чверть класу демонструє високий рівень, що свідчить про наявність групи учнів, здатних впевнено читати і аналізувати англійською мовою.

Щодо письма, найбільша кількість учнів (11, або 55%) продемонстрували середній рівень володіння цією навичкою. Це свідчить про те, що більшість учнів мають базові вміння у написанні текстів, проте вимагають подальшого розвитку. 6 учнів (30%) мають низький рівень, що вказує на труднощі з граматиною, стилем та структурою письмових робіт. Лише 3 учні (15%) досягли високого рівня письма, що свідчить про невелику кількість учнів, які впевнено опанували навичку створення чітких, грамотних письмових текстів. Загалом можна зазначити, що письмові завдання є однією з найслабших сфер для учнів і вимагають посиленої уваги.

Навички слухання показали такі результати: 7 учнів (35%) виявили низький рівень розуміння прослуханих текстів. Це вказує на труднощі з аудіовізуальними матеріалами, які можуть виникати через проблеми з фонетикою, швидкістю мовлення носіїв мови чи недостатню практику слухання. 8 учнів (40%) досягли середнього рівня, що свідчить про помірне розуміння, але з можливими помилками чи незрозумілими фрагментами. Високий рівень слухання виявили 5 учнів (25%), що свідчить про здатність розуміти аудіоматеріали на рівні близькому до носіїв мови. Високий відсоток учнів з низьким рівнем слухання вказує на потребу в додаткових аудіотренуваннях та роботі з аудіовізуальними матеріалами різної складності.

У сфері говоріння результати виглядають наступним чином: 4 учні (20%) мають низький рівень володіння усною мовою. Це може свідчити про недостатнє володіння лексикою або труднощі з формулюванням думок в реальному часі. 9 учнів (45%) мають середній рівень, що означає здатність висловлюватися, але з

певними труднощами щодо структури, вимови або використання відповідних виразів. Водночас 7 учнів (35%) продемонстрували високий рівень говоріння, що свідчить про їх здатність впевнено висловлювати свої думки, використовуючи правильну лексику і граматику. Високий відсоток учнів з середнім та високим рівнем у цій навичці вказує на те, що говоріння є однією з відносно сильних сторін учнів.

Аналіз отриманих результатів дозволяє зробити висновки, що більшість учнів мають середній рівень розвитку мовних навичок. Проте існує значний відсоток учнів з низьким рівнем у кожній категорії, що потребує вдосконалення методів навчання та більше уваги до індивідуальних потреб учнів. Особливо це стосується навичок письма та слухання, де кількість учнів з низьким рівнем є найвищою. Високий рівень говоріння та читання у частини учнів свідчить про потенціал класу, який можна посилити шляхом впровадження інтерактивних та практично орієнтованих методів навчання, таких як вправи на основі знаково-контекстного підходу.

У подальшій роботі необхідно більше уваги приділити практичним завданням, спрямованим на вдосконалення навичок слухання та письма, а також розвитку здатності до активної комунікації англійською мовою

За результатами аналізу проведеного анкетування було отримано наступні дані.

Таблиця 2.2

Результати проведеного анкетування перед початком пробного навчання

Питання	Низький рівень	%	Середній рівень	%	Високий рівень	%	Усього
Які ваші навички читання англійською мовою?	5	25	10	50	5	25	20
Які ваші навички письма англійською мовою?	6	30	10	50	4	20	20

Які ваші навички слухання англійською мовою?	7	35	8	40	5	25	20
Які ваші навички говоріння англійською мовою?	4	20	10	50	6	30	20
Наскільки ви задоволені своїм рівнем англійської мови?	6	30	10	50	4	20	20
Як часто ви займаєтеся самостійним вивченням англійської мови?	5	25	9	45	6	30	20
Чи використовуєте ви вправи зі знаково-контекстного навчання у своїй самостійній роботі?	3	15	11	55	6	30	20

Результати анкетування показують різні рівні самооцінки учнів щодо їхніх навичок у читанні, письмі, слуханні та говорінні англійською мовою. У категорії читання 5 учнів (25%) оцінюють свої навички на низькому рівні, що свідчить про певні труднощі з розумінням письмових текстів. Половина учнів (10, або 50%) вважають, що їхні навички перебувають на середньому рівні, в той час як 5 учнів (25%) вважають свої навички високими.

У письмі, 6 учнів (30%) мають низький рівень навичок, 10 учнів (50%) оцінюють свої можливості на середньому рівні, а 4 учні (20%) досягли високого рівня. Це свідчить про необхідність додаткових вправ для покращення письмових навичок, оскільки третина учнів відзначила проблеми в цій сфері.

У навичках слухання 7 учнів (35%) оцінили свої можливості на низькому рівні, що підкреслює потребу у посиленні роботи над цією навичкою. Середній рівень показали 8 учнів (40%), а 5 учнів (25%) продемонстрували високий рівень

володіння. Це говорить про те, що у класі існує потенціал для розвитку слухових навичок через впровадження аудіоматеріалів різної складності.

Щодо говоріння, 4 учні (20%) мають низький рівень, 10 учнів (50%) — середній, а 6 учнів (30%) досягли високого рівня. Це говорить про те, що учні здатні висловлюватися на англійській мові, проте деякі з них потребують додаткової практики.

Питання про загальне задоволення своїм рівнем англійської мови показало, що 6 учнів (30%) не задоволені своїм рівнем, тоді як 10 учнів (50%) вважають, що їхній рівень є середнім, а 4 учні (20%) задоволені. Це вказує на можливість впровадження нових методів навчання, щоб підвищити мотивацію учнів.

Оцінюючи частоту самостійного навчання, 5 учнів (25%) займаються ним рідко, 9 учнів (45%) — помірно, а 6 учнів (30%) — часто. Це свідчить про те, що деякі учні можуть потребувати додаткових стимулів для самостійної роботи.

Останнє питання про використання вправ зі знаково-контекстного навчання вказує на те, що 3 учні (15%) не використовують такі вправи, 11 учнів (55%) застосовують їх помірно, а 6 учнів (30%) роблять це регулярно. Це свідчить про загальне позитивне сприйняття цього підходу, але також вказує на необхідність підвищення обізнаності учнів про методи знаково-контекстного навчання.

Загалом, результати анкетування вказують на потребу в подальшій роботі над навичками, що мають низький рівень, та на впровадження нових стратегій для покращення самостійного навчання та використання інноваційних методів у навчальному процесі.

Було організовано пробне навчання в межах 10 уроків англійської мови у форматі дистанційного навчання де було інтегровано по дві вправи з розробленого комплексу щоуроку, частина завдань даваласьна самостійне позакласне опрацювання.

За результатами пробного навчанняучням було повторно надано анкетування а також проведено зріз навчальних знань у аналогічному до попереднього форматі, з заміною тексту для читання (Додаток Г) та аудіювання.

За підсумками контрольного зрізу було виявлено наступне. Результати представлені у таблиці (див. Табл. 2.3.) та аналізом до неї.

Таблиця 2.3

Підсумки контрольного зрізу навчальних знань після пробного навчання

Навичка	Низький рівень	%	Середній рівень	%	Високий рівень	%	Усього
Читання	5	25	8	40	7	35	20
Письмо	4	20	9	45	7	35	20
Слухання	3	15	7	35	10	50	20
Говоріння	3	15	8	40	9	45	20

Результати контрольного зрізу демонструють рівень розвитку навичок учнів після впровадження пробного навчання. У категорії читання 5 учнів (25%) мають низький рівень навичок, що свідчить про необхідність додаткових заходів для покращення читацької компетенції. 8 учнів (40%) оцінили свої навички як середні, тоді як 7 (35%) вважають себе на високому рівні.

У письмі 4 учні (20%) мають низький рівень, що також вказує на потребу в додатковій підтримці. 9 учнів (45%) оцінюють свої навички на середньому рівні, а 7 (35%) на високому, що свідчить про те, що більшість учнів здатні до письмових завдань, але все ще потребують вдосконалення.

Слухання демонструє 3 учні (15%) з низьким рівнем навичок, 7 учнів (35%) — середній рівень, а 10 (50%) — високий, що вказує на успішність більшості учнів у сприйнятті слухового матеріалу.

У говорінні 3 учні (15%) мають низький рівень, 8 учнів (40%) середній, і 9 (45%) високий. Це свідчить про те, що учні покращили свої розмовні навички, зокрема завдяки використанню інтерактивних вправ.

Було проведено власне розроблене анкетування (Додаток Д) для моніторингу прогресу після впровадження пробного навчання. Після проведення та опрацювання результатів було отримано наступні дані.

Таблиця 2.4

Результати анкетування учнів 10 класу після пробного навчання

Питання	Так	%	Ні	%	Не знаю	%	Усього
Чи задоволені ви своїм прогресом?	10	50	5	25	5	25	20
Чи використовуєте ви додаткові матеріали для навчання?	12	60	4	20	4	20	20
Чи вважаєте ви, що знаково-контекстне навчання корисне?	11	55	3	15	6	30	20
Чи маєте ви бажання вивчати англійську мову самостійно?	14	70	3	15	3	15	20

Результати анкетування учнів свідчать про позитивні зміни у ставленні до навчання. 10 учнів (50%) висловили задоволення своїм прогресом у вивченні англійської мови, тоді як 5 учнів (25%) не задоволені, а ще 5 (25%) не визначилися. Це вказує на те, що половина класу відчуває позитивні результати.

Щодо використання додаткових матеріалів, 12 учнів (60%) підтвердили, що використовують їх у навчанні, що свідчить про активність учнів у самостійному навчанні. Лише 4 учні (20%) не використовують додаткові ресурси.

Запитання про корисність знаково-контекстного навчання отримало 11 позитивних відповідей (55%), в той час як 3 учні (15%) вважають його неефективним. Це свідчить про те, що більшість учнів бачать практичну користь від цього методу.

Нарешті, 14 учнів (70%) мають бажання вивчати англійську мову самостійно, що вказує на високий рівень мотивації та зацікавленості учнів у подальшому розвитку своїх навичок.

Порівняльний аналіз результатів первинного та контрольного зрізів демонструє покращення рівня оволодіння англійською мовою серед учнів 10 класу, результати наведено на діаграмі (рис. 2.1).

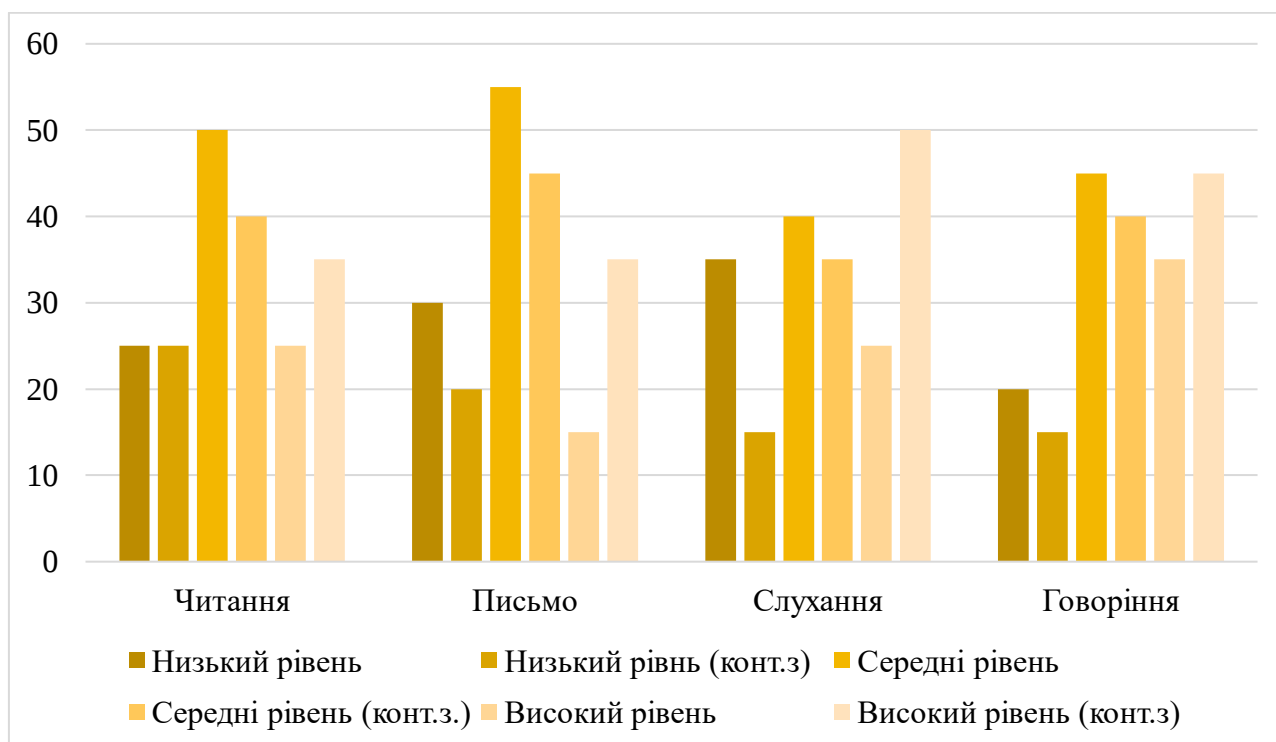

Рисунок 2.1. Порівняльний аналіз зрізу навчальних знань до та після впровадження пробного навчання

Аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання в навчальний процес старшокласників на уроках англійської мови виявив ряд важливих висновків і відкриттів, які варто врахувати для подальшого удосконалення методики навчання.

Було виявлено, що знаково-контекстне навчання сприяє покращенню мотивації учнів до вивчення англійської мови. Створення живих, реалістичних ситуацій, де учні можуть використовувати мову у практичних цілях, заохочує їх активну участь та зацікавленість у навчанні. Учні більше зацікавлені в спілкуванні та виконанні завдань, коли вони відчують, що вивчення мови має реальне застосування у їхньому житті.

Знаково-контекстне навчання сприяє більш глибокому засвоєнню мовних навичок. Учні, які використовують мову в різних ситуаціях та контекстах, мають краще розуміння мовних структур та лексики. Вони більш успішно запам'ятовують вивчений матеріал і можуть легше використовувати його у практичних ситуаціях.

Знаково-контекстне навчання сприяє розвитку комунікативних навичок учнів. Вони навчаються ефективно спілкуватися на англійській мові, використовуючи вивчені мовні засоби для вираження своїх думок, ідей та почуттів. Це допомагає їм стати більш впевненими у власних мовних навичках та легше взаємодіяти з іншими людьми.

Застосування знаково-контекстного навчання також сприяє культурному розширенню учнів. Вони отримують можливість дізнатися про традиції, звичаї та цінності англійськомовних країн, що допомагає їм краще розуміти мовний матеріал у контексті культурних особливостей. Це розширює їхнє культурне розуміння та сприяє міжкультурному взаєморозумінню.

У цілому, аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови підтверджує його ефективність та важливість для формування мовної компетентності учнів. Цей метод навчання забезпечує активну участь учнів, глибше засвоєння мовних навичок та розвиток комунікативних здібностей, що є важливими складовими успішного вивчення англійської мови.

2.3 Рекомендації та висновки щодо ефективності використання знаково-контекстного навчання для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови

Навчання англійської мови є надзвичайно важливим етапом для розвитку особистості кожного учня. Сучасний світ ставить перед людьми вимогу володіння англійською як другою мовою, що відкриває безліч можливостей для освіти, кар'єрного росту та міжнародної співпраці. Важливою складовою успішного вивчення англійської є ефективне використання знаково-

контекстного навчання (ЗКН), яке надає можливість вивчати мову в реальних життєвих ситуаціях та за допомогою контексту.

Знаково-контекстне навчання (ЗКН) виявляється ефективним методом для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови. Ретельно сплановані та реалізовані уроки, які використовують принципи ЗКН, можуть значно збільшити мотивацію до навчання та активізувати процеси самонавчання. Нижче наведено деякі рекомендації та висновки щодо ефективного використання ЗКН на уроках англійської мови для формування самоосвітньої компетентності учнів.

Однією з основних рекомендацій щодо використання ЗКН є створення завдань, які стимулюють учнів до власного пошуку інформації та розв'язання проблем. Наприклад, проекти, інтерактивні вправи або завдання на аналіз текстів можуть бути ефективними інструментами для розвитку самоосвітньої компетентності. Проекти дозволяють учням самостійно обирати тему дослідження, шукати та аналізувати інформацію, розвиваючи при цьому навички критичного мислення та самоорганізації.

Інтерактивні вправи також можуть бути корисним інструментом для стимулювання самостійного навчання. Наприклад, використання веб-ресурсів, ігор або інтерактивних платформ дозволяє учням активно взаємодіяти з матеріалом, шукати відповіді на запитання та розв'язувати завдання на основі отриманої інформації. Це сприяє розвитку навичок самостійного пошуку та аналізу інформації.

Завдання на аналіз текстів є ще одним ефективним способом стимулювання самостійного навчання. Під час роботи з текстами учні можуть зустрічати незнайомі слова або фрази, які вони повинні розібрати за допомогою контексту та знань, які вони вже мають. Це допомагає їм розвивати вміння самостійно вирішувати труднощі та збільшує їхню впевненість у власних здібностях.

Використання контексту у процесі вивчення мови є ключовим елементом успішного навчання. Залучення матеріалів з реального життя, таких як вірші,

пісні, статті та інші аутентичні джерела, допомагає учням краще розуміти і використовувати мову в реальних ситуаціях.

Матеріали надають учням можливість побачити, як вживається мова в реальному житті, що полегшує її засвоєння. Наприклад, читання аутентичних статей або перегляд аутентичних відеоматеріалів дозволяє учням побачити, як мова використовується у різних контекстах.

Контекст надає учням можливість ознайомитися з новими словами та виразами, які використовуються в реальних ситуаціях. Наприклад, аудіювання пісень або перегляд відео може допомогти учням поповнити свій словниковий запас та вивчити вирази, які активно використовуються в мовленні.

Робота з реальними матеріалами сприяє розвитку всіх аспектів мови, включаючи читання, аудіювання, письмо та усне мовлення. Учні отримують можливість вдосконалити свої навички в різних мовних аспектах, а також використовувати мову в різних комунікативних ситуаціях.

Використання контексту може збільшити мотивацію учнів, оскільки вони більше цікавляться навчанням, коли матеріали є цікавими та актуальними для них. Наприклад, вивчення пісень або читання статей на теми, що цікавлять учнів, може зробити навчання більш привабливим та ефективним.

Матеріали дозволяють учням отримати більше інформації про культуру, традиції та звичаї країн, де вживається мова, що вивчається. Це допомагає розширити їхнє культурне розуміння та стимулює бажання дізнаватися більше про світ навколо них.

Отже, використання реального контексту в навчанні мови є ефективним підходом, який сприяє кращому засвоєнню мови, розвитку мовних навичок та підвищенню мотивації учнів. Цей підхід дозволяє учням побачити мову в контексті реального життя та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, що є ключовим для їхнього успішного навчання.

Розвиток критичного мислення: ЗКН сприяє розвитку критичного мислення, оскільки вимагає від учнів аналізу контексту та зв'язку між знаками та

їх значеннями. Для підтримки цього процесу можна використовувати вправи на аналіз текстів, обговорення актуальних тем та дебати.

Розвиток критичного мислення є однією з ключових переваг використання знаково-контекстного навчання (ЗКН). Цей підхід до навчання сприяє розвитку учнівської здатності аналізувати та оцінювати інформацію, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення. Наведемо способи, якими ЗКН сприяє розвитку критичного мислення:

1. Аналіз контексту. ЗКН вимагає від учнів розуміння та аналізу контексту, в якому використовується мова. Учні повинні здати собі звіт про те, як слова та вирази використовуються в конкретних ситуаціях, що сприяє розвитку їхньої здатності аналізувати інформацію.

2. Розуміння зв'язку між знаками та їх значеннями: Знання значення слів та виразів в контексті допомагає учням розуміти зв'язок між знаками та їхніми значеннями. Цей процес сприяє розвитку їхньої здатності аналізувати та інтерпретувати інформацію.

3. Вправи на аналіз текстів: ЗКН може бути підтриманий вправами на аналіз текстів, де учні аналізують вміст тексту, визначають головну думку, розуміють ключові ідеї та роблять висновки. Це розвиває їхню здатність критично мислити та оцінювати інформацію.

4. Обговорення актуальних тем: ЗКН також сприяє розвитку критичного мислення через обговорення актуальних тем та проблем. Учні можуть аналізувати різні точки зору, висловлювати свої думки та аргументувати їх, що сприяє розвитку їхнього критичного мислення.

5. Дебати: Дебати є ще одним ефективним засобом розвитку критичного мислення. Вони стимулюють учнів досліджувати обидві сторони питання, аргументувати свою позицію та критично оцінювати аргументи опонентів.

Стимулювання комунікації: ЗКН сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки учні навчаються використовувати мову в конкретних ситуаціях. Для цього рекомендується проводити рольові ігри, діалоги, дебати та інші вправи, що сприяють активному спілкуванню на англійській мові.

Індивідуалізація навчання. Важливо враховувати індивідуальні особливості та потреби учнів при розробці завдань і вправ. ЗКН може бути ефективним лише в тому випадку, якщо він адаптується до рівня знань та інтересів кожного учня.

Індивідуалізація навчання є важливим аспектом використання знаково-контекстного навчання (ЗКН). Кожен учень має свої власні особливості, рівень знань і інтереси, тому важливо розробляти завдання та вправи, які враховують ці фактори. Підхід ЗКН стає ефективним лише в тому випадку, коли він адаптується до потреб кожного учня. Це означає створення завдань, які відповідають рівню складності та інтересам кожного учня.

Наприклад, якщо один учень має великий словниковий запас, йому можна запропонувати складніші завдання з аналізу текстів або дебати на складні теми. У той же час, учням з меншим словниковим запасом можна пропонувати простіші завдання, що дозволять їм почувати себе комфортно під час навчання. Індивідуалізація також може виявлятися у використанні різних методів навчання та ресурсів, які відповідають індивідуальним потребам учнів. Врахування індивідуальних особливостей учнів допомагає забезпечити їхній успіх у процесі навчання та сприяє ефективному використанню ЗКН на уроках англійської мови.

Постійне оновлення матеріалів. Оскільки реальний світ постійно змінюється, важливо постійно оновлювати матеріали для навчання, щоб вони відповідали сучасним реаліям та інтересам учнів.

Постійне оновлення матеріалів є ключовим аспектом успішного використання знаково-контекстного навчання (ЗКН) на уроках англійської мови. Оскільки реальний світ постійно змінюється, важливо, щоб матеріали для навчання були актуальними та відповідали сучасним реаліям та інтересам учнів.

Перше, на що варто звернути увагу, це використання актуальних джерел інформації. Це може бути статті з онлайн-видань, новинні портали, блоги, які публікуються на англійській мові. Такі матеріали надають учням можливість ознайомитися з реальними ситуаціями та вживанням мови в різних контекстах.

Друге, рекомендується використовувати актуальні тексти, які стосуються тем, що цікавлять учнів. Наприклад, якщо в класі є футбольні фани, вчитель може підготувати матеріали про футбольні матчі, команди та гравців. Це не лише зацікавить учнів, а й дозволить їм більш глибоко зануритися в навчальний процес.

Важливо використовувати сучасні технології та ресурси. Інтерактивні вправи, відеоуроки, аудіоматеріали, онлайн-ігри та симуляції - все це може зробити навчання більш цікавим та ефективним. Такі ресурси також надають учням можливість вивчати мову у відповідності до їхніх індивідуальних потреб та тем, які їх цікавлять.

Зміни в суспільстві, технологіях та культурних тенденціях вимагають постійного адаптування програми навчання. Включення нових тем, модулів та завдань дозволяє підтримувати актуальність та привабливість курсу для учнів.

Наприклад, використовуючи онлайн-ресурси, вчителі можуть надати учням доступ до додаткових матеріалів для самостійного опрацювання. Це можуть бути інтерактивні вправи, відеоуроки або онлайн-курси, які допоможуть учням поглибити свої знання та навички в англійській мові.

Використання знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови сприяє не лише засвоєнню мовних знань, а й формуванню самоосвітньої компетентності старшокласників. Цей метод дозволяє учням навчатися самостійно, розвивати критичне мислення, активно спілкуватися та застосовувати знання у реальних життєвих ситуаціях. Його ефективність підтверджується результатами досліджень і практичним досвідом викладачів. Однак успішна реалізація цього методу вимагає компетентного підходу вчителя, активної участі учнів та постійного вдосконалення навчального процесу.

Узагальнюючи, знаково-контекстне навчання є важливим інструментом для вивчення англійської мови, яке дозволяє учням зануритися в реальні ситуації використання мови, розвивати комунікативні навички, критичне мислення та самостійність.

Постійне оновлення матеріалів, використання реального контексту, стимулювання комунікації та індивідуалізація навчання - це ключові аспекти успішного впровадження ЗКН на уроках англійської мови.

Висновки до розділу 2

Розділ 2 надає детальний огляд практичного застосування знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови. Він розглядає методи та прийоми, що використовуються для впровадження цієї педагогічної стратегії, а також аналізує результати її застосування та надає рекомендації для подальшого вдосконалення.

У підрозділі 2.1 наведено огляд методів та прийомів знаково-контекстного навчання, які застосовуються на уроках англійської мови. Цей розділ демонструє різноманітність підходів, від рольових ігор та діалогів до використання реальних матеріалів та проектів. Кожен з цих методів спрямований на створення живого мовного середовища, де учні можуть вільно спілкуватися, аналізувати та застосовувати мовні структури в реальних ситуаціях.

Підрозділі 2.2 надається аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання в навчальний процес старшокласників. Цей аналіз допомагає з'ясувати ефективність використання даної педагогічної стратегії та виявити її переваги для учнів. За результатами порівняльного аналізу первинного та контрольного зрізів було виявлено, що впровадження знаково-контекстного навчання в форматі вправ для самоопрацювання є актуальним шляхом для підвищення рівня розвитку знань та навичок з англійської мови для учнів 10 класу.

У підрозділі 2.3 наведено рекомендації та висновки щодо ефективності використання знаково-контекстного навчання для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови. Цей розділ висвітлює ключові аспекти успішного впровадження ЗКН, такі як стимулювання самостійного навчання, розвиток критичного мислення та комунікативних

навичок, індивідуалізація навчання та постійне оновлення матеріалів. Рекомендації спрямовані на підтримку вчителів у впровадженні цієї методики навчання та на постійне покращення якості навчання англійської мови серед старшокласників.

Таким чином впровадження ЗКН в навчальний процес допомагає створити стимулююче та розвиваюче середовище, в якому учні можуть активно вивчати мову та розвивати свої мовні, критичні та комунікативні навички.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження та аналізу використання знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови для формування самоосвітньої компетентності старшокласників можна зробити висновок, що цей метод має значний потенціал у покращенні якості навчання та розвитку учнів.

Знаково-контекстне навчання дозволяє стимулювати самостійне опрацювання матеріалу. Учні мають можливість активно шукати інформацію, аналізувати її та розв'язувати завдання, що сприяє їхньому власному навчанню та розвитку критичного мислення.

Знаково-контекстне навчання сприяє використанню реального контексту, що допомагає учням легше засвоювати мову та розуміти її в реальних ситуаціях. За допомогою віршів, пісень, статей та інших автентичних матеріалів учні можуть краще зануритися в англійську мовну середу та розвинути свої мовні навички.

Індивідуалізація навчання є ще однією важливою складовою успішного використання знаково-контекстного навчання. Адаптація завдань та вправ до індивідуальних особливостей та потреб учнів дозволяє краще враховувати їхні можливості та зацікавленість у процесі навчання.

У розділі 1, визначено поняття самоосвітньої компетентності на уроках англійської мови та з'ясовано її значення у сучасному освітньому процесі, проаналізовано різноманітні фактори, що впливають на формування цієї компетентності серед старшокласників.

Поняття самоосвітньої компетентності розглядається як ключовий елемент освітнього процесу, спрямований на стимулювання самостійного та постійного навчання. Дослідження факторів, що впливають на формування цієї компетентності, розкриває різноманітні аспекти, включаючи особистісні риси учня, шкільне та сімейне середовище, а також використання технологій та інновацій.

Самоосвітня компетентність є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, оскільки вона сприяє активному вивченню та розвитку учнів. Поняття самоосвітньої компетентності стає все більш актуальним у світлі сучасних тенденцій у навчанні, де важливість самонавчання та саморозвитку визнається як ключовий елемент успіху.

Виявлено, що успішне володіння самоосвітньою компетентністю є важливим елементом розвитку учнів у сучасному світі, де активна самостійна навчання стає все більш необхідним. Розглянуті аспекти надають базові знання та розуміння для подальшого дослідження та розробки ефективних методик формування самоосвітньої компетентності серед старшокласників на уроках англійської мови.

Розділ 2 надає детальний огляд практичного застосування знаково-контекстного навчання на уроках англійської мови. Він розглядає методи та прийоми, що використовуються для впровадження цієї педагогічної стратегії, а також аналізує результати її застосування та надає рекомендації для подальшого вдосконалення. Розділ демонструє різноманітність підходів, від рольових ігор та діалогів до використання реальних матеріалів та проектів. Кожен з цих методів спрямований на створення живого мовного середовища, де учні можуть вільно спілкуватися, аналізувати та застосовувати мовні структури в реальних ситуаціях.

Далі надається аналіз результатів впровадження знаково-контекстного навчання в навчальний процес старшокласників. Аналіз допомагає з'ясувати ефективність використання даної педагогічної стратегії та виявити її переваги для учнів. Через спостереження за розвитком мовних навичок, критичного мислення та комунікативних здібностей учнів можна зробити висновки щодо впливу знаково-контекстного навчання на їхній навчальний процес.

У підрозділі 2.3 наведено рекомендації та висновки щодо ефективності використання знаково-контекстного навчання для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови. Рекомендації

спрямовані на підтримку вчителів у впровадженні цієї методики навчання та на постійне покращення якості навчання англійської мови серед старшокласників.

Отже, знаково-контекстне навчання є потужним інструментом для формування самоосвітньої компетентності старшокласників на уроках англійської мови. Його впровадження сприяє створенню стимулюючого та розвиваючого навчального середовища, де учні можуть активно вивчати мову та розвивати свої навички для подальшого самостійного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басов В. В., Сергіна С. В. Сучасні тенденції в методиці викладання англійської мови : thesis. 2019. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41397> (дата звернення: 29.09.2024).
2. Білоус Т., Байбакова О., Артиш О. Інноваційні підходи до викладання англійської мови в освітніх програмах. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 5(33). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1031-1041](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1031-1041) (дата звернення: 29.09.2024).
3. Брода М. Методичні шляхи впровадження інноваційних технологій вивчення англійської мови. *Молодий вчений*. 2024. № 4 (128). С. 77–81. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-4-128-39> (дата звернення: 29.09.2024).
4. Бурлак М., Гриньова Ю. Застосування інструментів штучного інтелекту для вивчення іноземної (англійської) мови. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 1(19). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-713-724](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-713-724) (дата звернення: 29.09.2024).
5. Вербівська О. В., Сізова К. Л. Проблеми вивчення англійської мови в школі. *XXX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених "Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства"*. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2222-5099.2023.14.12> (дата звернення: 29.09.2024).
6. Гетьман З. Використання всесвітньої мережі в процесі вивчення/викладання іноземної мови. *Молодий вчений*. 2021. № 1 (89). С. 94–97. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-20> (дата звернення: 29.09.2024).
7. Гороховська Н. В. Формування англомовної соціокультурної компетентності учнів старших класів з використанням мультимедійних засобів навчання : магістерська робота. 2021.

- URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/11173> (дата звернення: 29.09.2024).
8. Гусленко І. Ю. Методика навчання іноземних мов : конспект лекцій. Харків: НУА, 2018. 64 с.
 9. Дмітренко Н. SEL in formative assessment in EFL classes. Матеріали міжнародної наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов», Донецький національний університет імені Василя Стуса, 21-22 червня 2024.
 10. Зайка С. Особливості викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. Т. 9 (103), № 9(103). С. 166–180. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.09/166-180> (дата звернення: 29.09.2024).
 11. Зарівна О. Позааудиторні технології вивчення англійської мови. *Humanities science current issues*. 2019. Т. 1, № 22. С. 129–132. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/22.166894> (дата звернення: 29.09.2024).
 12. Івасішина М. А. Інтерактивне навчання письма англійською мовою учнів старших класів загальноосвітньої школи : магістерська робота. 2020. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10743> (дата звернення: 29.09.2024).
 13. Качанов В. І., Кодалашвілі О. Б. Сучасні методичні підходи до викладання англійської мови. *Наукові записки*. 2020. № 142. С. 98–106. URL: <https://doi.org/10.31392/nz-npu-142.2019.11> (дата звернення: 29.09.2024).
 14. Кійко С., Смаглій В. Інтерактивні методи навчання іноземної мови учнів старших класів. *Вісник науки та освіти*. 2022. № 2(2). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2\(2\)-140-156](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-2(2)-140-156) (дата звернення: 29.09.2024).

15. Кременчуцька М. К., Присяжнюк О. Я., Акопян А. Б. Психологічні аспекти асоціативного методу вивчення англійської мови. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-353-1-19> (дата звернення: 29.09.2024).
16. Лада О., Варварук І., Максимів Г. Інноваційні методики викладання англійської мови: використання ігрових технологій та сторітейлінгу. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 6(24). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-190-199](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-190-199) (дата звернення: 29.09.2024).
17. Малій А., Морозовська Л., Штохман Л. Case study як сучасний метод викладання англійської мови. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 5(11). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5\(11\)-180-190](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-5(11)-180-190) (дата звернення: 29.09.2024).
18. Міністерство освіти і науки України. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 10-11 класи. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2017. 64 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> (дата звернення: 03.09.2024).
19. Мороз Л., Ковалюк В., Масло І. Використання мобільних додатків у процесі вивчення англійської мови. *Іноватика у вихованні*. 2023. № 17. С. 224–230. URL: <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i17.514> (дата звернення: 29.09.2024).
20. Палесіка І. В. Формування навичок письма шляхом використання новітніх інформаційних технологій на середньому етапі навчання англійської мови. Лінгвокультурний дискурс у парадигмі професійної освіти : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 5 берез. 2015 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана» ; редкол.: І. А. Колеснікова (голова) та ін. Київ : КНЕУ, 2015. С. 601–609
21. Пацація Л. С. Особливості застосування Інтернет-технологій для організації самостійної роботи учнів старших класів (на матеріалі навчання англійської мови) : магістерська робота. 2021.

- URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/5469> (дата звернення: 29.09.2024).
22. Петрова А. А. Використання мобільних застосунків для формування навичок самостійної роботи учнів старших класів з англійської мови : магістерська робота. 2021.
URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/11183> (дата звернення: 29.09.2024).
 23. Пилаєва Т. Проблема використання смартфонів в процесі викладання англійської мови у зво. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13(27).
URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13\(27\)-579-589](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-579-589) (дата звернення: 29.09.2024).
 24. Резнік М. С., Беспарточна О. І. Використання інтерактивних методів для вивчення англійської мови. *XXXI Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства»*. 2024.
URL: <https://doi.org/10.32782/2222-5099.2024.15.15> (дата звернення: 29.09.2024).
 25. Рідель Т. М., Кириченко Т. О. Вплив мобільного навчання на викладання англійської мови. *Pedagogical sciences theory and practice*. 2023. № 2. С. 31–36.
URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-2-05> (дата звернення: 29.09.2024).
 26. Руденок А. Г. Telegram-бот для вивчення англійської мови : thesis. 2021.
URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/25010> (дата звернення: 29.09.2024).
 27. Сергєєва Г. А. Застосування технологій «мобільного навчання» в практиці викладання англійської мови. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-26> (дата звернення: 29.09.2024).
 28. Скачко Д. С., Перевознюк В. В. Важливість вивчення англійської мови у наш час. *XXX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених "Актуальні проблеми життєдіяльності*

- суспільства". 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2222-5099.2023.14.13> (дата звернення: 29.09.2024).
29. Танана С. Формування умінь усної комунікації у процесі вивчення англійської мови учнів старших класів. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 16(34). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16\(34\)-371-383](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-16(34)-371-383) (дата звернення: 29.09.2024).
 30. Холод І. В. Методика викладання англійської мови : навч. посіб. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
 31. Хромова В., Ізмайлова А. Технологія особливостей використання нетрадиційних методів навчання англійської мови у старших класах. *Acta paedagogica volynienses*. 2022. № 6. С. 197–201. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.30> (дата звернення: 29.09.2024).
 32. Чернишов Р. Найкращі сучасні методи вивчення англійської мови. *Impatto dell'innovazione sulla scienza: aspetti fondamentali e applicati* / chair А. Кузьменко. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/26.06.2020.v2.34> (дата звернення: 29.09.2024).
 33. Шкуропат А. В., Головченко І. В., Рудишин С. Д. Структура навчальної мотивації учнів старших класів. *Pedagogical sciences: theory and practice*. 2022. № 3. С. 19–26. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2021-3-02> (дата звернення: 29.09.2024).
 34. Яцишин О. М. Автолінгводидактика. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. В. 42. 2015. С. 439-444
 35. Activities based contextual and constructivist learning: a model for enhancing students' english learning outcomes / N. Sofiana et al. *KnE social sciences*. 2022. URL: <https://doi.org/10.18502/kss.v7i19.12467> (date of access: 18.10.2024).
 36. Albatti H. A review of intended learning outcomes of english lessons and learning motivation. *SSRN electronic journal*. 2023. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4497554> (date of access: 18.10.2024).

37. Albrecht I. K., Hladka O. V. Development of monologic speech skills of high school students by means of problem-based learning in foreign language lessons. Kryvyroz state ped. University, 2020. URL: <https://doi.org/10.31812/123456789/5995> (access date: 02/13/2024).
38. Alghonaim A. S. Explicit ESL/EFL Reading-writing Connection: An Issue to Explore in ESL/EFL Settings. *Theory and Practice in Language Studies*. 2018. Vol. 8, No. 4. Pp. 385–392. URL: <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0804.04>.
39. Applying morphology and contextual communication in learning english vocabulary. *Journal of thu dau mot university*. 2021. P. 70–76. URL: <https://doi.org/10.37550/tdmu.ejs/2021.01.149> (date of access: 18.10.2024).
40. Arianto A. The implementation of contextual teaching and learning in teaching English. *Journal on english as a foreign language*. 2011. Vol. 1, no. 2. P. 71. URL: <https://doi.org/10.23971/jefl.v1i2.190> (date of access: 18.10.2024).
41. Aziz I. N., Dewi Y. A. S. The implementation of contextual teaching and learning on english grammar competence. *Alsuna: journal of arabic and english language*. 2019. Vol. 2, no. 2. P. 67–95. URL: <https://doi.org/10.31538/alsuna.v2i2.392> (date of access: 18.10.2024).
42. Dmitrenko N., Budas I., Koliadych Y., Poliarush N. Impact of Formative Assessment on Students' Motivation in Foreign Language Acquisition. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2021. Vol. 8, № 2. P. 36–50. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.dmi>
43. English J. The Self-Employment Decision. *How to organise and operate a small business in australia*. 12th ed. London, 2024. P. 5–19. URL: <https://doi.org/10.4324/9781032676616-3> (date of access: 18.10.2024).
44. Hristov S. I. Development of speaking culture of high school students as a factor of personal self-development. *Educational dimension* . 2022. Vol. 29. P. 107–115. URL: <https://doi.org/10.31812/educdim.4915> (date of access: 02/13/2024).

45. Hudkova N.M. The specifics of teaching English in a professional field: thesis. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17352> (access date: 02/13/2024).
46. Kerin Jevtic L. English lessons – reinforcers of students’ autonomy. *International conference on education and new learning technologies*, Barcelona, Spain, 3–5 July 2017. 2017. URL: <https://doi.org/10.21125/edulearn.2017.0098> (date of access: 18.10.2024).
47. Manabe K., Hwang W.-Y., Chuang Y.-W. English learning enhanced by collaborative contextual drama in an authentic context. *Interactive learning environments*. 2021. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1972321> (date of access: 18.10.2024).
48. Meaningful learning model through contextual teaching and learning; the implementation in english subject / H. Mubarak et al. *Edulingua: jurnal linguistiks terapan dan pendidikan bahasa inggris*. 2022. Vol. 9, no. 1. P. 23–34. URL: <https://doi.org/10.34001/edulingua.v9i1.3159> (date of access: 18.10.2024).
49. Optimization of english learning app interfaces through contextual learning / S.-f. Liu et al. *15th international conference on applied human factors and ergonomics (AHFE)* 2024. 2024. URL: <https://doi.org/10.54941/ahfe1005392> (date of access: 18.10.2024).
50. Pavlyk O. A. Development of schoolchildren’s written speech by means of interactive learning. *Philological studies: Scientific bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University*. 2008. Vol. 2. P. 126–131. URL: <https://doi.org/10.31812/filstd.v2i0.991> (date of access: 2024–02–13).
51. Podder R., Rahman M. M. Developing english writing skills through contextual teaching and learning (CTL). *Journal of the institute of modern languages*. 2021. Vol. 32. URL: <https://doi.org/10.59191/jimlv32a5> (date of access: 18.10.2024).
52. Riedel T. M., Kyrychenko T. O. Influence of mobile learning on teaching English. *Pedagogical sciences theory and practice*. 2023. No. 2. P. 31–36.

URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-2-05> (date of access: 02/13/2024).

53. Romanova O., Mudryk O. Method of blended learning in teaching English. *Current issues in modern science*. 2023. No. 11(17). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-1009-1020](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-1009-1020) (accessed on 02/13/2024).
54. Shepitchak V. A. Trilingualism in the process of learning English grammar. *Philological sciences, intercultural communication and translation studies: theoretical and practical aspects*. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-039-1-103> (date of access: 02/13/2024).
55. Social and cultural structure of self-employment. *Self employment*. Ithaca, NY, 2019. P. 60–94. URL: <https://doi.org/10.7591/9781501735660-006> (date of access: 18.10.2024).
56. Subaedah S., Amalia N. Influence of contextual teaching and learning (ctl) models on english learning outcomes. *International journal conference*. 2023. Vol. 1, no. 1. P. 16–20. URL: <https://doi.org/10.46870/iceil.v1i1.470> (date of access: 18.10.2024).
57. Tantra R. Self-Employment. *A survival guide for research scientists*. Cham, 2019. P. 215–224. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-05435-9_21 (date of access: 18.10.2024).
58. Tarasyuk A. M. Psychological aspects of optimization of English language teaching in Vol. *Academic studies. «Pedagogy» series*. 2022. Vol. 1, No. 4. P. 183–189. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.27> (date of access: 13.02.2024).
59. The utilization of contextual teaching learning to enhance students' english learning outcomes: an action research / Y. E. Fussalam et al. *Journal of language education and development (jled)*. 2023. Vol. 5, no. 2. P. 23–33. URL: <https://doi.org/10.52060/jled.v6i1.1361> (date of access: 18.10.2024).

60. Vitruk V. English language and intercultural communication. *Modalități conceptuale de dezvoltare a Științei moderne* / chair A. Kh. Khadzhi. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v3.31> (accessed 13/02/2024).
61. Wang Y. The application of contextual integration in english language learning. *Education reform and development*. 2024. Vol. 6, no. 3. P. 118–122. URL: <https://doi.org/10.26689/erd.v6i3.6620> (date of access: 18.10.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Критерії оцінювання знань з англійської мови для учнів 10-11 класів

Таблиця 1. Критерії оцінювання знань з англійської мови для учнів 10-11 класу.

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
Контроль говоріння		
Початковий	1	Учень/учениця знає найбільш поширені вивчені слова, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки
	2	Учень/учениця знає найбільш поширені вивчені словосполучення, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки
	3	Учень/учениця використовує в мовленні прості непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі у вирішенні поставленого комунікативного завдання в ситуаціях на задану тему, допускає фонематичні помилки.
Середній	4	Учень/учениця уміє в основному логічно розпочинати та підтримувати бесіду, при цьому використовуючи обмежений словниковий запас та елементарні граматичні структури. На запит співрозмовника дає елементарну оціночну інформацію, відображаючи власну точку зору

	5	Учень/учениця уміє в основному логічно побудувати невеличке монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, допускаючи незначні помилки при використанні лексичних одиниць. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно.
	6	Учень/учениця упевнено розпочинає, підтримує, відновлює та закінчує розмову у відповідності з мовленнєвою ситуацією. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно
Достатній	7	Учень/учениця уміє зв'язно висловлюватися відповідно до навчальної ситуації, малюнка, робити повідомлення з теми, простими реченнями передавати зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, ставити запитання та відповідати на них.
	8	Учень/учениця уміє логічно висловитися у межах вивчених тем відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом прочитаного, почутого або побаченого, висловлюючи власне ставлення до предмета мовлення; уміє підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки. Учень в основному уміє у відповідності з комунікативним завданням використовувати лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
	9	Учень/учениця уміє логічно висловлюватися у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, вживаючи розгорнуті репліки, у відповідності з комунікативним завданням використовує лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
Високий	10	Учень/учениця уміє без підготовки висловлюватися і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні структури і лексичні одиниці у відповідності з комунікативним завданням, не допускає фонематичних помилок
	11	Учень/учениця уміє логічно і в заданому обсязі побудувати монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, використовуючи граматичні структури і лексичні одиниці у відповідності до комунікативного завдання, не допускаючи при цьому фонематичних помилок.
	12	Учень/учениця уміє вільно висловлюватись та вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами.
Контроль письма		

Початковий	1	Учень/учениця уміє писати вивчені слова, допускаючи при цьому велику кількість орфографічних помилок.
	2	Учень/учениця уміє писати вивчені словосполучення.
	3	Учень/учениця уміє писати прості непоширені речення відповідно до комунікативної задачі проте зміст повідомлення недостатній за обсягом для розкриття теми та інформативно насичений.
Середній	4	Учень/учениця уміє написати листівку за зразком, проте використовує обмежений запас лексики та граматичних структур, допускаючи помилки, які утруднюють розуміння тексту.
	5	Учень/учениця уміє написати коротке повідомлення за зразком у межах вивченої теми, використовуючи обмежений набір засобів логічного зв'язку при цьому відсутні з'єднувальні кліше, недостатня різноманітність вжитих структур, моделей тощо
	6	Учень/учениця уміє написати коротке повідомлення/ листа за зразком у відповідності до поставленого комунікативного завдання, при цьому вжито недостатню кількість з'єднувальних кліше та посередня різноманітність вжитих структур, моделей
Достатній	7	Учень/учениця уміє написати коротке повідомлення за вивченою темою за зразком у відповідності до заданої комунікативної ситуації, допускаючи при цьому ряд помилок при використанні вивчених граматичних структур. Допущені помилки не порушують сприйняття тексту у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо.
	8	Учень/учениця уміє без використання опори написати повідомлення за вивченою темою, зробити нотатки, допускаючи ряд помилок при використанні лексичних одиниць. Допущені помилки не порушують сприйняття тексту у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо
	9	Учень/учениця уміє написати повідомлення на запропоновану тему, заповнити анкету, допускаючи ряд орфографічних помилок, які не утруднюють розуміння інформації, у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо.
Високий	10	Учень/учениця уміє написати повідомлення, висловлюючи власне ставлення до проблеми, написати особистого листа, при цьому правильно використовуючи

		вивчені граматичні структури у відповідності до комунікативного завдання використовуючи достатню кількість ідіоматичних зворотів, з'єднувальних кліше, моделей тощо.
	11	Учень/учениця уміє написати повідомлення, правильно використовуючи лексичні одиниці в рамках тем, пов'язаних з повсякденним життям. надаються при наявності несуттєвих орфографічних, які не порушують акту комунікації (британський або американський варіанти орфографії, орфографічні помилки в географічних назвах тощо).
	12	Учень/учениця уміє надати в письмовому вигляді інформацію у відповідності з комунікативним завданням, висловлюючи власне ставлення до проблеми, при цьому правильно використовуючи лексичні одиниці та граматичні структури.
Контроль аудіювання		
Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає на слух найбільш поширені слова у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
	2	Учень(учениця) розпізнає на слух найбільш поширені словосполучення у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
	3	Учень (учениця) розпізнає на слух окремі прості непоширені речення і мовленнєві зразки, побудовані на вивченому мовному матеріалі в мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
Середній	4	Учень (учениця) розпізнає на слух прості речення, фрази та мовленнєві зразки, що звучать у нормальному темпі. В основному розуміє зміст прослуханого тексту, в якому використаний знайомий мовний матеріал
	5	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі
	6	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі невеликих за обсягом текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися
Достатній	7	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, сприймає більшу частину необхідної інформації, надану в вигляді оціночних суджень, опису, аргументації

	8	Учень (учениця) розуміє основний зміст стандартного мовлення у межах тематики ситуативного мовлення яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. В основному сприймає на слух експліцитно надану інформацію
	9	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також сприймає основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, надану у повідомленні
Високий	10	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також сприймає основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, надану у повідомленні
	11	Учень (учениця) розуміє тривале мовлення й основний зміст повідомлень, сприймає на слух надану фактичну інформацію у повідомленні
	12	Учень (учениця) розуміє тривале мовлення й основний зміст повідомлень, сприймає на слух надану фактичну інформацію у повідомленні
Контроль читання		
Початковий	1	Учень (учениця) вміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
	2	Учень (учениця) вміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
	3	Учень (учениця) вміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
Середній	4	Учень (учениця) вміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, побудовані на вивченому матеріалі. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	5	Учень (учениця) вміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	6	Учень/учениця вміє читати з повним розумінням тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна

		здогадатися. Уміє знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
Достатній	7	Учень (учениця) вміє читати з повним розумінням і тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; уміє знаходити потрібну інформацію в текстах інформативного характеру
	8	Учень (учениця) вміє читати з повним розумінням тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, знаходити і аналізувати потрібну інформацію
	9	Учень (учениця) вміє читати з повним розумінням тексти, використовуючи словник, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити відповідні висновки
Високий	10	Учень (учениця) вміє читати з розумінням основного змісту тексти, аналізує їх, розуміє прочитаний текст, встановлюючи логічні зв'язки всередині речення та між реченнями
	11	Учень (учениця) вміє читати тексти, аналізує їх і робить власні висновки, розуміє логічні зв'язки в рамках тексту та між його окремими частинами
	12	Учень (учениця) вміє читати тексти, аналізує їх і робить висновки, порівнює отриману інформацію з власним досвідом. В повному обсязі розуміє тему прочитаного тексту різного рівня складності

**Анкетування для самооцінювання навичок з англійської мови та
самостійного вивчення (10 клас)**

Мета анкетування: Оцінити рівень власних навичок з англійської мови та визначити готовність учнів до самостійного вивчення з використанням вправ на основі знаково-контекстного навчання.

1. Оцініть свій поточний рівень володіння англійською мовою у таких аспектах (за шкалою від 1 до 5):

1 – дуже низький, 5 – дуже високий.

- Сприймання англійської мови на слух: _____
- Розмовна англійська: _____
- Читання англійських текстів: _____
- Написання англійських текстів: _____
- Використання англійської у професійному контексті: _____

2. Як часто ви практикуєте наступні види діяльності для вивчення англійської мови?

1 – ніколи, 5 – дуже часто.

- Перегляд відеоуроків англійською мовою: _____
- Прослуховування аудіозаписів англійською мовою: _____
- Вирішення завдань на навчальних веб-сайтах англійською: _____
- Читання англійської літератури або статей: _____
- Участь у дискусіях англійською мовою (у класі чи онлайн): _____

3. Як ви оцінюєте свої вміння самостійно вивчати англійську мову?

1 – зовсім не вмію, 5 – повністю вмію.

- Планувати свій час для вивчення: _____
- Шукати додаткові ресурси (відео, книги, веб-сайти): _____
- Використовувати технології для навчання (онлайн-курси, програми): _____
- Ставити собі завдання та оцінювати свій прогрес: _____

- Використовувати вправи для розвитку мовленнєвих навичок: _____

4. Які з наступних методів навчання ви вважаєте найбільш корисними для самостійного вивчення англійської мови? (Оберіть до 3 варіантів)

- Перегляд відео та фільмів англійською.
- Прослуховування подкастів або аудіокниг англійською.
- Використання мобільних додатків для вивчення англійської.
- Самостійне читання книг або статей англійською.
- Виконання інтерактивних завдань на веб-сайтах.
- Участь у розмовних клубах або онлайн-дискусіях.
- Написання коротких есе або блогів англійською мовою.

5. Чи використовували ви раніше вправи на основі знаково-контекстного навчання?

- Так, регулярно.
- Так, іноді.
- Ні, але хотів(-ла) би спробувати.
- Ні, не чув(-ла) про такий метод.

6. Наскільки ви готові використовувати вправи зі знаково-контекстного навчання для самостійного вивчення англійської мови?

1 – зовсім не готовий(-а), 5 – повністю готовий(-а).

- Виконувати рольові ігри на професійні теми: _____
- Працювати над проєктами, що моделюють реальні ситуації: _____
- Створювати та обговорювати діалоги англійською мовою: _____
- Вирішувати завдання на основі реальних професійних ситуацій: _____

7. Що мотивує вас самостійно вивчати англійську мову? (Оберіть до 3 варіантів)

- Прагнення досягти успіху в навчанні або кар'єрі.
- Інтерес до культури англійськомовних країн.
- Можливість спілкуватися з людьми з інших країн.
- Використання англійської у майбутній професії.
- Підготовка до міжнародних іспитів.

- Бажання подорожувати або жити за кордоном.

8. Які складнощі ви зазвичай зустрічаєте при самостійному вивченні англійської мови? (Оберіть до 2 варіантів)

- Відсутність мотивації.
- Брак часу.
- Важко зрозуміти матеріал без допомоги вчителя.
- Нестача доступних ресурсів для навчання.
- Важко організувати себе для регулярних занять.
- Відсутність практики спілкування з іншими.

9. Які вправи для самостійного опрацювання ви вважаєте найбільш ефективними? (Оберіть до 2 варіантів)

- Перегляд відеоуроків з подальшим обговоренням.
- Прослуховування аудіозаписів та заповнення пропусків у текстах.
- Створення діалогів або коротких оповідань.
- Написання есе на задану тему.
- Виконання інтерактивних завдань на навчальних платформах.

10. Як ви вважаєте, що може допомогти вам ефективніше вивчати англійську мову самостійно? (Оберіть до 3 варіантів)

- Регулярні консультації з учителем.
- Доступ до якісних онлайн-ресурсів.
- Підтримка та зворотний зв'язок від однокласників.
- Чіткий план навчання та регулярні перевірки.
- Виконання завдань з реальним професійним контекстом.

Додаткові коментарі:

(Тут ви можете висловити свої думки, пропозиції або зауваження щодо методів самостійного вивчення англійської мови та використання вправ зі знаково-контекстного навчання).

Текст для первинного зрізу з читання «The Importance of Effective Communication in the Workplace»

Effective communication is essential for the success of any business or organization. It helps to build strong relationships among employees, create a positive work environment, and ensure that tasks are completed efficiently. Whether it's through emails, reports, meetings, or informal conversations, good communication ensures that everyone is on the same page.

In many workplaces, poor communication can lead to misunderstandings, missed deadlines, and conflicts between team members. For example, when employees do not communicate clearly about project goals or responsibilities, confusion can arise, which may cause delays or even project failure. Therefore, it is crucial that both managers and employees work to improve their communication skills.

There are several ways to enhance communication in the workplace. First, active listening is key. This means paying close attention to what the other person is saying without interrupting and asking questions for clarification. Second, being clear and concise in all forms of communication helps to avoid ambiguity. Whether you are giving instructions or writing an email, it's important to express your ideas in a straightforward manner. Third, non-verbal communication, such as body language and facial expressions, also plays an important role. In today's digital age, technology has made communication faster and more convenient. However, it has also created new challenges, such as the risk of miscommunication through emails and messages. To prevent this, it's important to ensure that written communication is well-organized, polite, and free of misunderstandings.

In conclusion, effective communication is a skill that can significantly impact the productivity and harmony of a workplace. By focusing on clarity, active listening, and understanding the impact of non-verbal cues, both employees and managers can contribute to a more efficient and positive work environment.

Questions:

1. What are some benefits of effective communication in the workplace?

2. According to the text, what problems can arise from poor communication?
3. What are the three ways mentioned to improve communication in the workplace?
4. How can non-verbal communication affect a conversation or meeting?
5. What challenge does modern technology bring to workplace communication, according to the text?

Текст для контрольного зрізу з читання «Teamwork and Collaboration in Modern Workplaces»

Teamwork and collaboration are essential components of success in today's workplace. As businesses and organizations become more complex, working effectively with others has become increasingly important. Strong teamwork allows employees to combine their strengths and skills to achieve common goals, and collaboration often leads to more creative and innovative solutions.

When team members communicate openly and share their ideas, it creates a more productive and harmonious environment. This cooperation is especially important in projects that require input from people with different areas of expertise. Without effective teamwork, tasks can become fragmented, and important details might be overlooked, leading to poor results.

However, successful teamwork requires clear communication and mutual respect. Team members need to understand their individual roles and how they contribute to the larger project. When everyone knows their responsibilities, it helps to avoid misunderstandings and ensures that the team functions smoothly. Trust is also a critical element of collaboration. Without it, team members may hesitate to share ideas or provide honest feedback, which can negatively affect the team's performance.

In today's globalized world, many teams are spread across different locations and rely on technology to collaborate. While digital tools such as video calls, project management platforms, and instant messaging make communication easier, they also introduce challenges. For example, cultural differences or time zone issues can complicate teamwork. Therefore, it's important to develop not only technical skills but also intercultural communication skills to ensure successful collaboration.

In conclusion, teamwork and collaboration are key to achieving success in modern workplaces. By improving communication, building trust, and embracing the advantages of technology, teams can overcome challenges and work together more effectively to achieve their goals.

Questions:

1. Why are teamwork and collaboration important in modern workplaces?
2. What benefits can open communication and idea-sharing bring to a team?
3. According to the text, what is necessary for successful teamwork?
4. How does trust affect team collaboration?
5. What challenges can arise from using technology for teamwork in a globalized world?

Анкета для учнів 10 класу (контрольний зріз)

Інструкція: Будь ласка, уважно прочитайте питання та оберіть відповідь, яка найкраще відображає вашу думку.

1. Чи відчуваєте ви покращення у своїх навичках читання англійською мовою?

- Так
- Ні
- Не знаю

2. Чи покращились ваші навички письма англійською мовою?

- Так
- Ні
- Не знаю

3. Як ви оцінюєте свої навички слухання англійською мовою?

- Високий рівень
- Середній рівень
- Низький рівень

4. Чи покращились ваші навички говоріння англійською мовою?

- Так
- Ні
- Не знаю

5. Чи вважаєте ви, що використання знаково-контекстного навчання позитивно вплинуло на ваше навчання?

- Так
- Ні
- Не знаю

6. Чи задоволені ви своїм прогресом у вивченні англійської мови?

- Так
- Ні

☐ Не знаю

7. Чи використовуєте ви додаткові матеріали для самостійного навчання?

☐ Так

☐ Ні

☐ Не знаю

8. Чи маєте ви бажання продовжувати вивчати англійську мову самостійно?

☐ Так

☐ Ні

☐ Не знаю

9. Які теми або аспекти англійської мови вас цікавлять найбільше?

☐ Лексика

☐ Граматика

☐ Читання

☐ Письмо

☐ Говоріння

☐ Інше (будь ласка, уточніть) _____

10. Ваші коментарі або пропозиції щодо покращення навчального процесу:

Дякуємо за участь у анкетуванні!